ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

Година XXI — Број 371
Субота, 7 фебруар 1959

ИЗЛАЗИ СУБОТОМ

ЈНОАХИМ ЈЕ ОТПРАТИО ФЛАША, ЗАРКОВА И ДЕЈЛ ДО ГОСТИНСКИХ ОДАЈА...

ОВО ЈЕ МОЈА СЕСТРА ДАНИТРА! ОНА ЋЕ СЕ СТАРАТИ ЗА УДОБНОСТ НАШЕ ЛЕПЕ ГОСПОДАРИЦЕ!

ТО ЈЕ ЗА МЕНЕ ЧАСТ, БРАТЕ!

НАДАМ СЕ ДА ЋЕ ВАС МОЈ СКРОМНИ ДОМ ЗАДОВОЉИТИ, О БОГОВИ!

СИГУРАН САМ ДА ХОЋЕ!

СЈАЈНО ИГРАТЕ УЛОГУ БОГА, **ФЛАШЕ ГОРДОНЕ!** ОБМАНУЛИ БИСТЕ ЧАК И МЕНЕ... КАД БИХ ВЕРОВАО У ЛЕГЕНДЕ!

ЗНАЧИ, ВИ ЗНАТЕ КО СМО МИ? ОВО ГЛУМЉЕЊЕ ДОБРОДОШЛИЦЕ ИЗВЕЛИ СТЕ ЗБОГ НАРОДА!

ПА ДА! ТАЈ ГЛУПИ СВЕТ ЈЕ СРЕЋАН КАД ВИДИ ДА ЈЕ ЊИХОВ ВЛАДАР У ПРИЈАТЕЉСТВУ С БОГОВИМА!

КАКО СТЕ ДОЗНАЛИ МОЈЕ ИМЕ?

ЧИТАВО ВРЕМЕ ПОСМАТРАО САМ БАТИСКАФ НА ТЕЛЕВИЗОРУ! ДОК СТЕ ВИ ЧИТАЛИ ОНЕ **КАЛЕМОВЕ ОНИ** СУ ЧИТАЛИ ВАС, А ЈА ЊИХ!

И ШТА САД?

ПОШТО СТЕ МИ ВРАТИЛИ МОЈЕ ЗЛАТО, ДОПУСТИЋУ ВАМ ДА ОДЕТЕ НАТРАГ НА ПОВРШИНУ... ПОД **ЈЕДНИМ** УСЛОВОМ!

ПРУЖИЋУ ВАМ МОГУЋНОСТ ДА УЧЕСТВУЈЕТЕ У ЊЕГОВОМ РАСТУРАЊУ!

МИСЛИТЕ... ДА ВАМ ПОМОГНЕМО ДА СТВОРИТЕ ЕКОНОМСКИ ДАР-МАР У ЧИТАВОМ СВЕТУ!

РЕЦИМО ДА ЖЕЛИМ ДА МИ ПОМОГНЕТЕ ДА КОНТРОЛА НАД ЗЛАТОМ У ЧИТАВОМ СВЕТУ ПРЕЂЕ У МОЈЕ ...ИЛИ НАШЕ РУКЕ?

ДОСТА ПРЕТВАРАЊА! ДОБРО ЗНАТЕ ДА СМО ДОШЛИ ДА **БАШ ТО** СПРЕЧИМО!

ДА... АЛ' ТО ЈЕ БИЛО ОНДА КАД ЈЕ ДЕЈЛ АРДЕН БИЛА У **ВАШИМ** РУКАМА! ВИДЕЋЕМО СЕ НА БАНКЕТУ, ГОСПОДО!

САД, КАД ЈЕ ДЕЈЛ АРДЕН У МОЈИМ РУКАМА, ГОСПОДО, СИГУРАН САМ ДА ЋЕТЕ СЕ ОДЛУЧИТИ ДА СА МНОМ САРАЂУЈЕТЕ! ДОВИЂЕЊА!

ШТА САД, ФЛАШЕ?

ЗАСАД НИШТА... ДОК НЕ НАЂЕМО НЕКИ НАЧИН ДА ОСЛОБОДИМО ДЕЈЛ!

ГОСПОДАРИ! ПРИНЦ НОАХИМ ШАЉЕ ВАМ СВИЛЕНО РУХО КАО ДОКАЗ СВОГ ГОСТОПРИМСТВА!

ДАНИТРА... ЧАРОБНА ПРИНЦЕЗА КОЈА ТРЕБА ДА СЛОМИ НАШ ОТПОР!

НАСТАВИЋЕ СЕ

У овом броју:

- ПРВИ ПРИРОДОПИС НА НАШЕМ ЈЕЗИКУ
- МОПАСАН
- ЗБОГ НОВИНАРСКОГ ТЕЛЕГРАМА
- СТРИПОВИ:

Вин челик, Паја, Мики, Флаш Гордон, Бим и Бум, Успавана лепотица, Попај и Седам патуљака

ГИ ДЕ МОПАСАН

Дела великог француског романописца и приповедача Ги де Мопасана превођена су доста на наш језик. Његови романи „Јака као смрт“, „Пјер и Жан“, „Један живот“ и многобројне приче познати су широм света, али је мало његових поштовалаца упознато са његовим животом. Човек, који је умро у 43-ој години и оставио огроман опус живео је у сталном осећању усамљености. Његова смрт је само прекратила муке које су га целог живота пратиле.

Оба мала Мопасана, Ерве и Ги, сувише су јасно показивали да су саздани од нерва и узбурkане крви тако да је њихова мати увек брижно гледала у њихову будућност. Нарочито је старији, Ги, изражавао неутољиву глад за животом као да је предосећао како тај живот за њега неће довољно дуго да траје.

У њему гори нека искра

— Много ме потсећа на свог оца, — казала је једног дана госпођа Мопасан свом старом пријатељу Гиставу Флоберу.

Овај високи човек и добричина широког осмеха задржао је поглед на млишану па се обратио мајци:

— Да, у њему је иста необуздана животна снага, али гори у њему и нека искра — из његовог ока зрачи нешто што обећава и даје наду.

Ове речи писца „Госпође Бовари“ биле су тачне. Мали Ги носио је нешто што је личило на његовог оца, великопоседника, гурмана, љубитеља доброг вина, лова и лаког живота због чега је тиха госпођа Мопасан морала нажалост да затражи развод брака пре но што се породично имање сасвим истопи. Али, у њему је постојала и једна значајна црта која с његовим оцем није имала никакве непосредне везе. То је био дар.

Неколико година касније, кад се мати настанила у Паризу, где су имали имање, Ги се запослио у министарству морнарице. По цео дан је гледао човека за столом прекопута — ниску, дежмекасту фигуру господина Патуја, који је већ 31 годину седео у истом министарству и готово са истим листерским навлакама за рукаве. И млади Мопасан је имао исте такве навлаке и радио, јер је служба доносила 1.650 франака годишње што баш није било за бацање.

Пошто су оба сина завршила лицеј у Руану, госпођа Мопасан их је послала у Париз да студирају на Правном факултету. Пред полазак, Ги је посетио најбољег пријатеља свога ујака и мајке Гистава Флобера и том приликом понео скромну збирку својих првих стихова, али се није усудио да му их покаже. Иако није знао шта младић држи у џепу, велики писац му је пред његов одлазак рекао:

— Осећам да ћеш ми ускоро постати ученик. Но сад иди. Кад стигнеш у Париз, видећеш: Париз је ооогроман! — Ово је била Флоберова омиљена реч, коју је често употребљавао.

Доживео је тешку опсаду Париза

Ги се у то брзо уверио. Тај огромни град био је пред крај Другог царства веома бучан. И уместо на часове на Правном факултету, одлазио је на велике булеваре и у тада чувену „Енглеску кафану“. Виђао се на све стране, тражио друштво, а пре свега биће другог пола које ће га разумети. Али је увек остајао сам, незадовољан, што ће га пратити до краја живота.

Кад му је било двадесет година доживео је тешку опсаду Париза, у којој је учествовао као бранилац, и понижавајући крај Француско-пруског рата. Чим је опсада пала, у Париз је стигла госпођа Мопасан.

— Твој отац ми јавља, — саопштила је сину, — да је новчано пропао и да ми више неће давати никакво издржавање за тебе. Дакле, и ти ћеш као и они морати да зарађујеш себи хлеб.

Ступио је у министарство морнарице а стално мислио на речи које му је при растанку упутио велики писац: „Осећам да ћеш ми ускоро постати ученик“. Али како да се то оствари?

У то време Флобер се преселио у Париз и настанио се у улици Мурило, прекопута парка Монсо. Ги није могао више да издржи и однео му је своје стихове. Али, учитељ је био врло немилосрдан:

— Не очекујем од тебе да будеш ни Бодлер, ни Леконт де Лил, већ Мопасан. Да би човек научио да пише потребно је да прво научи да цепа своје стихове.

И Мопасан је поцепао све што је био донео.

Долазећи у Флоберов дом, Ги се упознао са Золом, Гонкуром, Додеом и другим славним Французима оног доба. Чак је као једини изузетак био примљен на „вечеру извижданих“ на коју је позван и Тургењев, али тек пошто је дао реч да је једном, у Кијеву, заистао био извиждан.

— Обдарен је за писање, — рекао је једном приликом Емил Зола. И Ги је то памтио.

Идући Флоберу са листићима нове приповетке „У породици“, стално је мислио на те Золине речи.

Флобера је затекао за писаћим столом. Дрхтавом руком пружио му је рукопис. Срце му је јако ударало док је чекао „пресуду“. Велики писац му је вратио хартије непоцепане, и рекао значајним гласом:

— Добро је. Чак је веома добро. Пошто си научио да цепаш треба да научиш и да прецрташ. Убрзо ћеш постати прави писац.

Ово је мало ремекдело

Једном, у Медану, на Золином имању, овај тада већ познати писац окупио је своје ученике Анри Сеара, Леона Еника, Пола Алексиса, Цисманса и Мопасана, и рекао им:

— Сваки од нас преживио је тешке дане рата од 1870 на свој начин. Зашто не бисмо написали по једну причу, неко драматичну, други комичну, па да издамо заједничку књигу?

Штампати своју приповетку заједно са Золиним чије су књиге имале у то време највећи тираж, претстављало је велику срећу за сваког младог писца. Зато су се одмах прихватили посла. После неког времена донели су сваки по једну причу и у Золиној трпезарији почело је читање.

Мопасан је био једини који дотле није ништа штампао и, кад је дошао на њега ред, врло се узнемирио, грло му се осушило и једва је изговорио наслов: „Грумен лоја“. Али, пошто је читање завршио, трпезаријом се осуо спонтани пљесак. Био је запањен, јер ниједан читач пре њега није био тако поздрављен.

— Ово је мало ремекдело, — рекао је Зола. — Било би ми мило да сам га ја написао. Због „Грумена лоја“ често ћемо се сећати меданских вечери.

Те ноћи, враћајући се кући, Мопасан се осећао као човек пред којим је будућност. Дакле, Флоберови савети су били правилни. Непрекидан рад и цепање почетничких рукописа најзад су га довели до успеха.

Постао је Мопасан.

Не дуго после овога, враћајући се кући, једна сусетка му рече:

— Добили сте телеграм из Кроасеа.

Отворио га је дрхтавом руком и док су слова играла пред његовим очима, он је прочитао.

„Флобер излив крви у мозак. Дођите одмах“.

Иако је пошао на пут одмах стигао је неколико часова после смрти великог писца.

У Паризу се недељама говорило о „Грумену лоја“. Издавачи, уредници великих листова, сви су тражили од Мопасана рукописе. Он даје оставку у министарству морнарице и све слободно време посвећује писању.

Његовим приповеткама публика се диви

Мопасан има свог издавача, задовољан је, познаје много света, али се увек осећа усамљен. Једне ноће осети врло јаку главобољу. Позове лекара; сутрадан их је консултовао неколико, али нико није могао да пронађе узрок. Приметио је само да му етер добро чини и отада га стално носи са собом.

Мопасан одлази у своју драгу Нормандију, враћа се у Париз, свуда долази у додир са светом, цењен је, вољен, но он се стално осећа незадовољан. Осамљеност и неразумевање га прогањају. Уз то, главобоље постају све чешће и све мање подношљиве. Неки пут трају сат, други пут цео дан; очи му горе, хладно му је чик и у прегрејаној соби и једино етер или хладна чесмена вода могу да му ублаже бол.

Једне ноћи утрчао је у стан свога суседа и пробудио га узвицима:

— Авет! Авет се налази у мојој соби за рад! Моја властита авет! Видео сам себе како седим за столом и пишем!

Да би се одморио, поново путује у Нормандију. Тамо је, близу своје мајке, сазидао луксузну вилу којој је дао назив: „Ла Гилет“.

На имању се само релативно осећао добро. Испод његовог пера нижу се приповетке којима се публика диви, али његова неуравнотеженост гони га у град, у узаврели Париз.

У престоници одлази од једног лекара до другог све док професор Ноке-Тил није поставио дијагнозу да су му оболели органи за варење. Лечи се, пише приповетке, ствара нацрт за нов роман „Мон-Ориол“, и одједном открива како га нешто прати и то увек на истом отстојању.

— То је Орла! — узвикује он. — То може бити само Орла!

Крај великог писца

Непознато име, које дотле нико није изговорио родило се у његовој помућеној свести. Мопасан види како му се Орла приближава, како његов облик постаје све јаснији. Ги се зауставља, покушава да пође, али узалуд. Орла му је све ближи. Већ је ту на неколико корака, кад Ги успева да јурне дуж сенског кеја. Окреће се и види да је Орла ишчезао.

Две недеље касније стиже телеграм из Антиба. Његова мати, која се у то време налазила код млађег сина Ервеа, јављала му је: „Ерве добија наступе лудила. Дођи одмах. Мама.“

Кад је стигао у Антиб, у сусрет му је изишла уплакана мајка. Тога јутра њен млађи син одведен је у душевну болницу, а све до пре кратког времена био је здрав и са изванредном умешношћу водио једно повртарско предузеће.

Ги де Мопасана све чешће посећује Орла. Жели да га се отараси, али како? Купује јахту и полази на крстарење Средоземљем, али у Барцелони главобоља постаје толико јака да се враћа у Француску.

После Орле, привиђају му се пацови. У месту Шале д Лил уображава да његово тело нагриза со и захтева од оближњег бакалина да сву со баци у воду.

Баш кад је изгледало да се смирио, пошто је једне вечери испричао слузи садржину једне будуће приповетке он га је ујутру нагло пробудио и повикао:

— Франсоа, брзо моју униформу! Рат је објављен!

Франсоа је покушао да га стиша, али је Мопасан одговорио:

— Ти си издајник и дезертер! Зар не чујеш звоно на узбуну? Пушку! Дај ми пушку!

Два дана касније у пратњи двојице болничара Мопасан је спроведен у душевну болницу у Паризу.

Мопасанове муке у болници доктора Бланша трајале су пуних 18 месеци. Шестог јула 1893, у 43 години, он је издахнуо. Сахрањен је на гробљу Монпарнас, без сандука, јер је желео да се после смрти стопи са земљом. Посмртни говор овом великом осамљенику одржао је Емил Зола.

ХОРМОН МЛАДОСТИ

Готово пре четврт века енглески стручњак за инсекте Виглсворт извео је чудан и на први поглед бесмислен опит: отсекао је главе десетинама ларви стеница. На његово сопствено чуђење, знатан део обезглављених инсеката није угинуо већ се, завршивши пре времена стадијум ларве, преобразио у праве стенице, веома мале додуше. Виглсворт је тада изјавио да се то догодило због неког непознатог хормона који производе, такође непознате, жлезде негде у глави и који омета развитак инсекта, његов прелаз из једног стадијума у други. Лучење хормона он је насумце приписао двама израштајима на мозгу инсекта, такозваним „приљубљеним телима“. Ма колико то изгледало чудно, сва нагађања енглеског научника показала су се као тачна.

„Приљубљеним телима“ почели су се занимати научници у разним државама. Француз Жан Бунол отстрањивао их је живим гусеницама свилене бубе а оне тек што су дошле на свет претварале су се у сићушне лутке из којих су излазили исто тако минијатурни лептирићи.

Убрзо су научници успели да утврде да до преображаја гусенице у лутку долази услед тога што жлезде привремено престају да израђују овај хормон. Ако се у то време „остарелој“ гусеници пресаде жлезде с младог примерка, тај преображај се спречава, гусеница поново почиње да расте као да је тек „новорођена“ и достиже невиђене размере. Тако су научници утврдили да је тај хормон, назван „хормоном младости“, моћно средство којим се може утицати на организам инсекта.

Недавно је, судећи по вестима објављеним у америчким научним часописима, чиста случајност помогла професору Харвардског универзитета К. Вилијамсу да открије да се у одређено време релативно велика количина овог хормона сакупи у трбуху мужјака свилене бубе. Ништавна количина светлуцаве златасте уљане течности, кад падне ма на који инсекат, сместа и дуго времена задржава његов прелаз у следећи стадијум, — тврди професор Вилијамс. Опити су показали да се концентрат хормона не мења приликом загревања, да на њега не дејствују органске киселине и алкалијуми. Он је тако постојан да се одржава непромењен још много година после угинућа инсекта. Из исушених лептирова свилене бубе, који су лежали осам година у витрини зоолошког музеја, добијен је хормон који је сачувао сва своја својства. Вилијамс и његове колеге надају се да ће им ускоро бити познат хемиски састав и структура хормона, за чим ће, несумњиво, доћи и његово добијање синтетичним путем.

Хормон, колико се може судити по објављеним вестима, дејствује на инсекте. Не зна се још, међутим, може ли он утицати и на веће, јаче животиње. Ако буде могао...

Задржавајући прелаз ка зрелом узрасту код домаћих животиња, хормон ће продужити период њиховог рашћења. Замислите краве велике као слонове, свиње које не заостају за нилским коњима. Јаје које би снела кокошка велика као ној било би довољно да се нахрани неколико људи.

Дајући хормон одраслој животињи могло би се задржати приближавање и наступање старости.

Међутим, засад је ово само маштање.

ЗБОГ ЦИГАРЕТЕ

Британска осигуравајућа друштва увела су једну новину — непушачи-осигураници против аутомобилских незгода, а то су углавном шофери и уопште возачи моторних возила, имају попуст од пет отсто. Ово је уведено после објављивања званичне статистике о саобраћајним удесима у прошлој години на подручју читаве Велике Британије. Из ње се дознаје да се 5% саобраћајних несрећа догодило само зато што су за воланом седели возачи са запаљеном цигаретом. У Енглеској је због тога већ дуже времена забрањено возачима свих возила у градском саобраћају да пуше док управљају возилом. Казне за прекршаје ове забране су велике и повлаче дуже или чак потпуно одузимање возачке дозволе.

ТРАГ СУЈЕВЕРЈА

Готово код свих народа је уобичајено да се Нова година дочекује уз пуцњаву, праскање ракета, ударање у чегртаљке, пуцкетање бичем и сличне манифестације. То је остало још од давнине када су се уствари тиме плашили зли духови да на прагу Нове године не би изводили своје зле магије.

НАЈВИШИ СТУБ НА СВЕТУ

Ових дана, после 18 месеци грађења, у Токију је завршен је највиши стуб на свету од 322 метра. То је уствари стуб за антену токиске радиостанице. За његову изградњу која стаје једну милијарду и 80 милиона јена употребљено је упола мање челика него за Ајфелову кулу. Постоље и сам стуб антене повезани су са три лифта који путнике одводе до врха за само један минут. „Токиска кула“, како Јапанци називају овај стуб, примила је после свечаног пуштања у рад многе честитке и поред осталих и од управе Ајфелове куле.

ДА СУ ЗНАЛИ . . .

На једној приредби у Њујорку, одржаној у хумане сврхе, конферансије је измислио лепо „изненађење“. Објавио је: ко од присутних мушкараца има код себе слику своје таште добиће нов „Кадилак“.

Од 2.138 присутних нико није добио награду.

ТОПЉЕЊЕ ГЛЕЧЕРА

На Арктику и у Узбекистану однедавно се са успехом примењује један прилично једноставан начин за топљење глечера. Наиме, ледена површина се из авиона посипа гаром.

Због тамне боје чађи сунчани зраци се не одбијају као од чистог леда већ, напротив, упијају и њихова топлота растапа глечере.

Необични ЗАКОН

У Канзасу — да се новчано казни сваки ћелави посетилац позоришта ако седи у првом реду а на глави има капу.

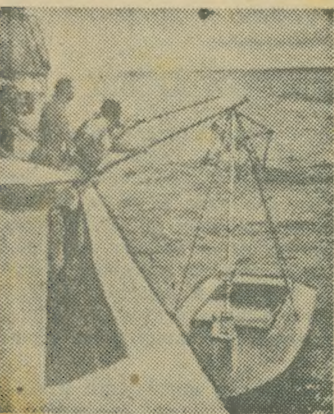
У Минесоти — да се члановима законодавних тела забрањује да жваћу гуму док држе неки говор.

У Лос Анђелосу — да се ником не сме дозволити да једе месо до 11 часова пре подне.

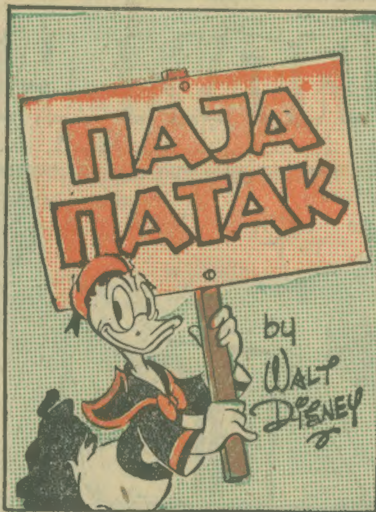
У Мисури — да удовице и старије девојке које одбију једног просиоца буду кажњене са 100 долара, а усто још и тиме што ће бити обавезне да му шест месеци крпе чарапе и пришивају отпалу дугмад.

ЧАМЦИ за скупљање података

Чамци без људи стоје укотвљени на Пацифику и сакупљају податке које користе ловци на туне. Нарочити ин-

струменти сакупљају податке о струјама, ветровима, температури и рибама на дубини од 800 до 1000 метара. Радарски рефлектор их штити од судара а и олакшава матичном броду да их пронађе и од њих прибере податке.

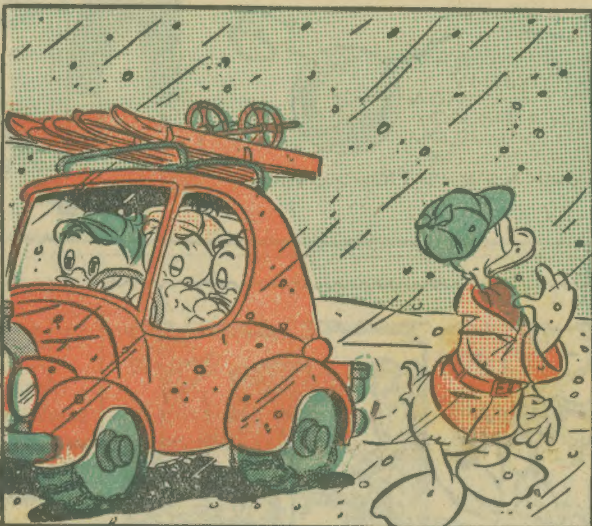

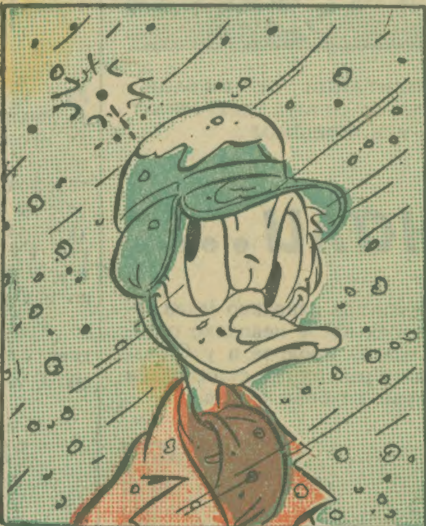

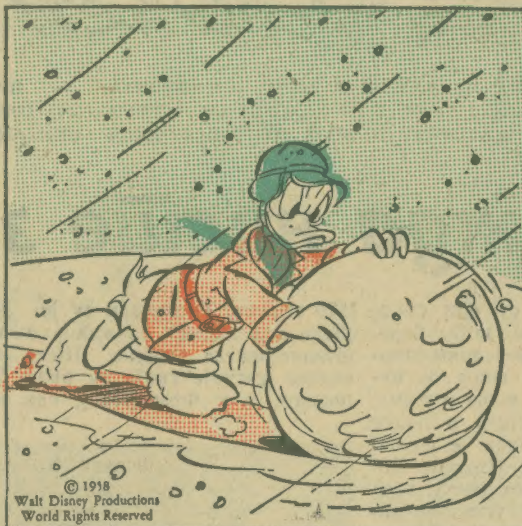

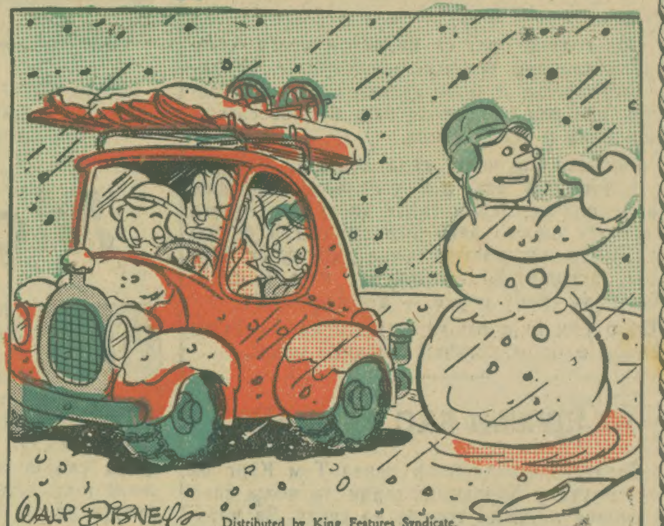

Којим се језицима говори у Етиопији

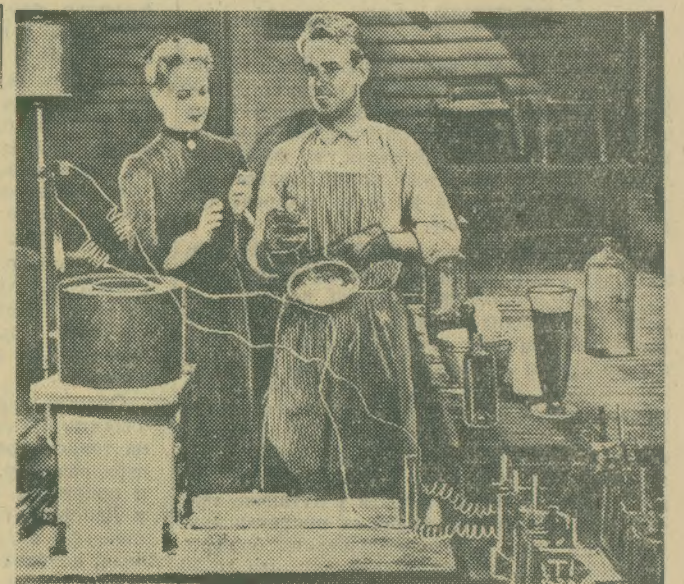
Првобитни становници Етиопије били су углавном црнци. У преисториско доба почела су да продиру, вероватно преко јужног дела Арабиског Полуострва, хамитско-кавкаска племена. Хамитски становници северне и источне Африке познати су под именом Кусити. Негде између десетог и четвртог века пре наше ере, на подручју данашње североисточне Етиопије, појављују се семитска племена, која су дошла преко Црног Мора из Јужне Арабије.

На подручју данашње Етиопије преовлађивали су кусити елементи. И они су се касније толико оснажили да су потпуно апсорбовали семићане. Куситско становништво тада настањује бившу италијанску Сомалију, Британску и Француску Сомалију, северне и источне делове Кеније, као и простране делове Судана, северно од Етиопије уз обалу Црвеног Мора.

У погледу језика постоје велике разлике. Семитска племена су утицала на културу становништва у крајевима где су се населила. Она су донела пољопривреду, наметнула своју племенску организацију и језик који се одржао све до данас. Семитски језик потпуно се разликује од куситског. А од првобитног семитског језика развило се више грана. Данас се у Етиопији споразумева на шест језика: амхарском, тигру, тигринеју, 'бурагу, харарију и аргоби, а свима њима је основ старосемитски језик „глез". Највише се говори амхарски, који је данас и службени језик у Етиопији, затим тигру и тигринеју. Подручја у којима се говоре ова три највећа племенска језика граниче се узајамно и чине једну целину: Шоа, Гојам, Воло, Бегемдер, Тигре и Еритреја. Остали се језици мање говоре и њихова подручја не претстављају целину.

Куситски језик има осам језичких група: сомали, гала, сидамо, афар, сахо, бурџи, целама, агау и беза. Подручја куситског језика међусобно су повезана али изван Етиопије.

Најважније и најраширеније групе куситских језика су групе гала и сомали. Становништво средњих предела Етиопије — Аруси, Воленга један део провинције Воло, Шоа, Кафа, Илубатор, Гемо-Гофар и Судала — говоре дијалектом језичке групе гала. Језиком сомали говори и становништво у пустињским деловима провинције Харар и у једном делу провинције Сидано. Њиме говори и становништво Британске и бивше италијанске Сомалије, јужни део Француске Сомалије, као и источни и погранични делови Кеније. Становништво низиско пустињских подручја источне Етиопије и јужне Еритреје говори језиком афар. Ван Етиопије, афаром говоре и становници северног дела Француске Сомалије. Језиком сидамо говори и становништво око језера Маргарита, као и у северним пределима провинција Сидамо и Гема-Гофар и јужном делу Кафара. А дијалектом црначких језика говоре малобројна црначка племена у западним пределима етиопско-суданске границе.

УПОРАН

Служећи се посуђем из мајчине кухиње млади Чарлс Хол је решио питање топљења алуминијума, који данас има широку примену. Иначе, дански физичар Кристијан Ерстед први је пронашао алуминијум 1825 године, а независно од њега, две године доцније, то исто је постигао и немачки хемичар Велер.

Ripley's ВЕРОВАЛИ ИЛИ НЕ!

ПСА СА ШАРОМ У ОБЛИКУ ПТИЦЕ ИМА АЛФРЕД КЕРВИ ИЗ ЊУЈОРК-СИТИЈА

КРВОЛОЧНОГ ЈАГУАРА КОЈИ МОЖЕ ДА УБИЈЕ КОЊА МАЛИ ПАС НАТЕРА У БЕКСТВО

ЧОВЕК КОЈИ ЈЕ БИО ЖРТВА МОДЕ

ЕНДРЈУ БРАЈТ ИЗ НОТИНГЕМА (ЕНГЛЕСКА) ПРВИ ЕНГЛЕЗ КОЈИ ЈЕ НОСИО НАРАМЕНИЦЕ, ПОКУШАВАЈУЋИ ЈЕДНОМ, У ТРЕНУТКУ РАСЕЈАНОСТИ, ДА СВУЧЕ ПАНТАЛОНЕ НЕ СКИНУВШИ ПРЕТХОДНО КАПУТ, ОБОРИО ЈЕ СВЕЋУ, ЗАПАЛИО СЕ И ИЗГОРЕО (1788)

ПРВИ НАСТРАДАЛИ ПАРОБРОД У ИСТОРИЈИ

ПАРОБРОД „С. С. ПРЕЗИДЕНТ" КРЕНУО ЈЕ 12 МАРТА 1841 ГОДИНЕ ИЗ ЊУЈОРКА НА СВОЈЕ ТРЕЋЕ ПУТОВАЊЕ ЗА ЛИВЕРПУЛ И НИКАД ГА НИКО ВИШЕ НИЈЕ ВИДЕО

МАРКИРАНУ КОРЊАЧУ ПУСТИО ЈЕ ЏОРЏ ВУДВОРД ИЗ НОРТ ЧЕТЕМА (САД) ДА БИ ЈЕ НАШАО ПОСЛЕ 44 ГОДИНЕ

КРОЗ НЕОШТЕЋЕНУ ГУМЕНУ ЛОПТУ ТИМОТИЈА КРИДОНА ИЗ РОЧЕСТРА, У АМЕРИЦИ, ИЗРАСЛА ЈЕ СТАБЉИКА НЕКЕ ПОВИЈУШЕ

ДЕНИЈЕЛ НАЈТ (1695-1756) ИЗ ЛУТОНА У ЕНГЛЕСКОЈ НАЧИНИО ЈЕ СЕБИ МРТВАЧКИ САНДУК У ОБЛИКУ КУХИЊСКОГ ОРМАНА И УПОТРЕБЉАВАО ГА У СВОЈОЈ КУЋИ ПУНИХ 30 ГОДИНА

И ПОСЛЕ ГОДИНУ ДАНА . . .

Прошле године једна јапанска научна експедиција, која је боривила на Антарктику, није била у могућности да са собом поведе натраг и петнаест паса. Морала је да их остави на вечитом леду. То је изазвало велике протесте, нарочито друштва за заштиту животиња.

Ове године опет су на истом месту биваковали чланови јапанске експедиције. Њихово изненађење је било велико када су ту затекли још два преживела пса, додуше сасвим исцрпљена и измршавела.

Јапански научници сада испитују на који су начин ова два пса успела да преживе све неприлике. Једни тврде да су они остали у животу просто зато што су појели остале псе. Други пак претпостављају да су се одржали захваљујући замрзавању које је створило нову грану науке — хибернетику.

Спор још није решен, а јапанска и светска штампа о овом догађају увелико пише.

НАЈДУБЉИ БАС НА СВЕТУ

Двадесетпетогодишњи певач Том Кинг из Портсмаута у Британији тврди да може лако да отпева најниже тонове на свету. За читаву октаву његов глас је нижи од славног баса Шаљапина.

ГОДИНЕ 1989 . . .

Недавно је велики часопис „Лук" у Сједињеним Државама добио нове просторије. У једној његовој соби зазидане су две металне тубе у којима се налазе „проричања" америчких индустриских стручњака и пословних људи о животу на Земљи после тридесет година. Ове тубе треба да буду отворене тек 1 јануара 1989 године.

Поред осталог ту се предвиђа да ће сваки човек имати џепни телефон са радиовезом да ће људи пронаћи технички поступак да хлеб увек остане свеж и да ће се развити један међународни језик. Текстил ће бити толико јевтин да људи своја одела и рубље неће морати да чисте и перу. Станове ће да греје и хлади сунчана енергија. Електронски контролни уређаји ће спречити саобраћајне несреће. Аутомобили ће се градити од пластичних маса тврдих као челик, а помоћу једног дугмета ће се претварати у путничке авионе. Медицински стручњаци су прорекли ликвидирање рака и лечење душевних болести. Просечан човечји век ће се продужити до 80 година.

Претседник њујоршке берзе Фанстон је забележио да ће људи међусобно лако успостављати везе телефонско-телевизиским путем а електронски уређаји ће отстрањивати досадашње разлике међу језицима.

Проричања су лепа, само нам преостаје да доживимо то срећно време.

ГРУПА СКИЈАША ИЗ КАМЕНОГ ДОБА — КАРЕЛИЈА; — НАПОЛИТАНЦИ СУ ВИЂАЛИ ЉУДЕ СА СЕВЕРА ЈОШ У 16 ВЕКУ КОЈИ СУ ЛЕТЕЛИ КАО СТРЕЛЕ; — ПРЕМА ИСТРАЖИВАЧУ МАГНУСУ: ПРЕВОЗ ЦЕЛЕ ПОРОДИЦЕ СКИЈАМА У НОРВЕШКОЈ

Можда нисте знали...

Ретки су они спортисти који, бавећи се једним спортом, знају и нешто више о њему, нарочито о његовом пореклу. Такав је случај и са скијашима. Стотине хиљада њих, у целом свету, привезују данас две углачане дрвене даске на своје грубе ципеле да би клизајући се уживали на снегу, а не знају да су оне у почетку служиле искључиво као превозно средство, како у планинама тако и у равници.

Херодот је, например, још пре 25 векова, а хиљаду година после њега Прокопије, помињао скандинавске ловце како гоне дивљач по залеђеном леду — на скијама. О томе говоре и многе приче становника Монголије и Камчатке.

У штокхолмском музеју постоје скије од боровог дрвета које се сматрају најстарије на свету: око 4.500 година. Дуге су 111, а широке 19 сантиметара.

Облици скија су били различити. Најстарије су личиле на тениски рекет. Сибирске су израђиване у облику решетке и покриване су кожом. Скије у Лапонији имале су облик ципеле и нога се у њих увлачила; понекад су биле украшене ирвасовом кожом.

Током времена оне су мењале облик док нису стекле данашњи, погодан за спортисте.

Једно од првих скијашких такмичења, одржано је у Телемарку — на југу Норвешке 1879 године. Такмичари су јурили низ падину служећи се штаповима за кочење. Шест година касније скије су биле познате и у Француској, где је први пар направио један ковач. Већ после неколико година оне су продрле и у Стразбур и Гренобл где су основани и први клубови скијаша.

СКИЈЕ КОЈЕ СУ УПОТРЕБЉАВАНЕ У ЛАПОНИЈИ СРЕДИНОМ СЕДАМНАЕСТОГ ВЕКА

МАШИНА САМА КУЦА НОТЕ

Један конструктор је пријавио свој проналазак: писаћу машину која откуца 80 нотних знакова у минуту. По свом изгледу она потсећа на клавир. Ускоро ће почети сериска производња ове машине.

НАЈУДОБНИЈИ КРЕВЕТ

Једна лондонска фирма пустила је у продају кревет за који тврди да је душу дао за лењивце и дембелане. У њему човек може да проводи велики део дана а да се не замори. Јер, ту је све: уграђен је магнетофон, телефон, радио и телевизор. Кревет има уређаје за кување и апарате за отварање и затварање прозора и врата и паљење светлости. Уз кревет су уграђене и столице за госте. У проспекту пише да у њему може угодно и да се спава.

Због овако свестраних могућности и његова цена није скучена — 3,5 милиона динара.

РАДИОАКТИВНИ РУЧНИ ЧАСОВНИЦИ

Стручњаци Хемиског факултета у Филаделфији су дуже времена проучавали опасности које наступају од зрачења осветљених бројчаника на ручним сатовима. Установили су да радиоактивност оваквих часовника порасте на пет рема у току пет година. Рем је јединица радиоактивног зрачења на живо биће. Међународна комисија за заштиту од радиоактивности сматра да одрасли никако не би смели да буду изложени зрачењу већем од овога.

ИМАЛЕ СУ ДРУГУ БОЈУ

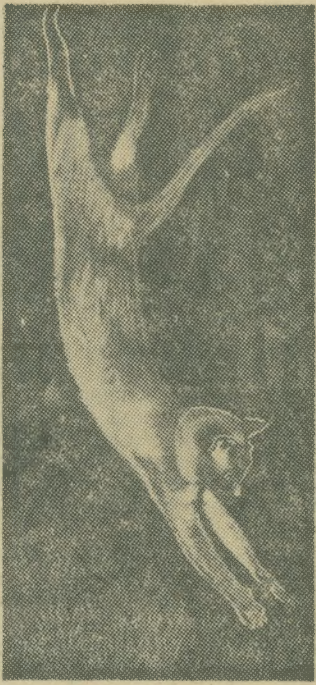
Британски биолози су прошлог пролећа били изненађени када су опазили неке врсте птица после њиховог повратка из Африке: имале су сасвим другу боју. Већ површна испитивања су утврдила да су птице биле радиоактивне. На Бартоломејевој медицинској школи под управом доктора Маршала, отпочело је проучавање ове појаве.

ПЛАСТИЧНЕ КОСТИ

Хемија и медицина су постигле нов успех. Пронађена је течна пластична маса која може да се улије на место где је настао прелом Ова пластична маса брзо делује и за неколико дана чврсто слепи кост. Болесник већ после недељу две не мора више да води рачуна о прелому.

У америчким болницама је изведена серија опита са овом пластичном материјом и постигнути су велики успеси.

ДА МУ НИЈЕ ДОСАДИЛО...

Оцу сијамског краља Працадипока беше се досадило да куд год крене, увек среће по земљи исте врсте мачака, час патрљастог, час квргавог репа, па позове к себи највеће познаваоце животиња затраживши од њих да „произведу" једну врсту дугорепих племенитих мачака, које ће претстављати праву „краљевску расу". Тако је дошло до познате сијамске мачке.

Али, како је она постала? Да ли су њени преци дошли из Лаоса или из Бурме, то се изгледа неће никада дознати. Једно је међутим извесно: пошто је од самог почетка сматрана као света животиња, строго се водило рачуна да се

она не меша са мање племенитим врстама. Држана међу дворским зидинама, мачка се брзо множила. Да их не буде сувише, дворуоправитељ је наредио слугама да даве сувишне женке, а ови, мудрији но што се мислило, брзо су извукли практичан закључак. Уместо да их лишавају живота, гајили су их у потаји и младе мачиће продавали преко својих саучесника — поморских официра чак у Шангај. Тако се догодило да прве сијамске мачке нису донете у Европу из Сијама, данашњег Тајланда, већ из Кине.

Једног дана, госпођа Клерк-Жорес д Жилијен, претседница Клуба сијамских мачака у Паризу, која је на том положају остала пуних девет година, упитала је аташеа при сијамској амбасади у Паризу, каква би казна снашла оног човека на двору сијамског краља који би био ухваћен у кријумчарењу „краљевске расе мачака". Претставник амбасаде је одговорио:

— Њега би задесила само једна казна. Осуда на смрт!

Међутим, сам сијамски краљ је поклонио неколико пари мачака својим изузетним гостима. Тако, например, снаха француског претседника републике Сади Карноа, такође је била добила један пар ових лепих мачака које су у Француској оставиле прилично бројно потомство.

Данас сијамске мачке живе на свим континентима света.

Непријатељ број 1

Ако би се рачунало по броју обољења, губитку времена и утрошку новца за његово лечење, назеб претставља највећу опасност за савременог човека. Статистике показују да сваки становник умерених крајева болује бар двапут годишње од назеба. У току протекле године у Француској је забележено 120 милиона назеба, а на њихово лечење утрошено је 40 милијарди франака. Американци су светски рекордери у овој болести: у току 1958 године на лечење ове наизглед безазлене болести утрошено је 400 милијарди француских франака.

Превентива у борби против назеба који се најчешће јавља у облику кијавице нарочито је значајна. Колико је оболели од кијавице опасан клицоноша види се по томе што је довољно да само једанпут кине па да брзином од 150 километара на час избаци из својих уста и носа праву кишу од 150.000 вируса на десет метара око себе. Имунитет од кијавице траје свега неколико недеља док код грипа више месеци.

Читаве армије лекара мобилисане су у последње време за борбу против кијавице. У Француској тај истраживачки посао обавља служба професора Лепина у Пастеровом институту, у Енглеској Експериментални центар у Солзберију, у САД Хигијенска школа Џона Хопкинса, у Немачкој велики Берлински институт. Сви су они одговорили на питање зашто против те најопасније мале куге човечанства још никако нема лека. Први разлог је у томе што вируси кијавице долазе у ред најситнијих до данас познатих: ретко су већи од 120 микромилиметара (милионитих делова од милиметра).

Употреба антибиотика који су у борби са њима потпуно неефикасни, личи, по речима професора фон Скрамлика, као када би се топовима пуцало на муве. Лабораториска испитивања су нарочито сложена зато што вирус кијавице живи само на човеку и шимпанзи који је сувише скуп да би се на њему могли вршити опити. Али, што је још горе, вирус кијавице је једна од најиздржљивијих клица — подноси температуру од 70 степени испод нуле.

У центру у Солзберију се зато за експерименте са вирусима кијавице употребљавају људи као једини заморчићи. Сиротиња, незапослени, млади брачни парови без прихода живе недељама у луксузним апартманима опремљеним телевизијом и биоскопским екраном да би поднели само једну жртву — били заражени вирусима кијавице.

Захваљујући експериментима, извршеним на 500 криминалаца једне казнионице у Колумбији, тек недавно је откривен вирус кијавице. На захтев специјалисте доктора Атласа добровољци су дозволили да им се у нос стави вирусни концентрат узет са другог болесника. Научно име овог вируса је B 14, а откривен је помоћу електронског микроскопа код четрнаестог добровољца. Исте је величине као и његов рођак који проузрокује инфлуенцу, само је другог облика. Истраживања су показала да напад вируса кијавице претставља тек почетну фазу слабљења организма. На тако погодно тло пристижу бактерије — пнеумококе и стрептококе — које тек врше праву разарачку делатност.

»ПРИЈАТЕЉИ БОЦЕ«

У нашем народу од давнина постоји пословица: „Беспослен поп и јариће крсти". У Аустралији она би имала сада широку примену. Наиме тамо је недавно основан један клуб под именом „Клуб пријатеља боце" Његови чланови нису, међутим, никакве древне пијанице као што би се могло помислити. Напротив, то су све добри, вредни и радни људи али имају мало чудну слабост — дописују се међусобно на један заиста оригиналан начин. Један другом шаљу поруке у затвореној боци! И тако поштари спадоше с ногу разносећи по читавој Аустралији флаше са цедуљицама, а број чланова овог клуба се сваким даном повећава тако их има већ неколико хиљада.

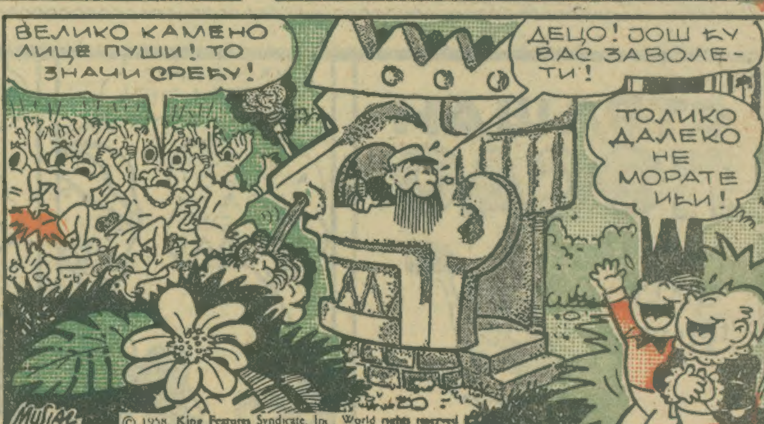

ЗОМБИ РОБОТ ПОМОЋУ ПИЛУЛА

На острву Хаити, свештеници који припадају „воду" — религији, познају вештину да помоћу неке дроге човека претворе у правог робота. Дуго се мислило да они то постижу магијом или врацбинама.

Међутим, новија научна испитивања показују да је то појава која се научно може доказати. Према томе, робот, кога урођеници називају зомби — по чему се и цела појава данас у науци назива зомбизам, не настаје у лабораторији, као, например електронски мозак, него у тамној ноћи, на гробљу.

Свештеник који је претходно, помоћу неког отрова, човека довео до обамрлости, отвори гроб у коме овај већ лежи привидно мртав, и после разних молитава и врачања, наређује му да устане из сандука. „Леш" устаје, почиње укочено да хода, мрмља нешто што личи на говор, не показује никакве психичке реакције, поглед му је укочен. Једном речи, личи на правог робота и прави покрете као аутомат. Овакав зомби може да ради све што му се нареди. Не противи се ничему и све послушно извршава.

Занимљиво је да се зомби-појава може постићи једино код привидно мртвих и то само неколико часова после сахране. Ако се овакви „мртваци" оставе дуже, онда отров делује снажније и изазива праву смрт. А после 24 часа човек се више не може повратити у живот.

И поред свих настојања да се испита каква је то дрога којом свештеници стварају зомби-робота, нико није успео да открије њену природу. Мисли се да је у питању неки отров из групе соланацеа. Биљка се ставља свежа у рум и тако се пије. У стању привидне смрти зомби може да се аутоматски креће и да се храни. Ако поједе неко јако засољено јело, буди се из обамрлости. Према томе се сматра да со делује као противотров.

Стање у коме се налази зомби-робот највише личи на оно познато у медицини под каталепсијом, која се виђа у шизофренији (младалачко лудило). Тада болесник губи осећај чула укуса, мириса и пипања или су му они ослабљени, говор је отежан, поглед укочен, израз лица као маска. После каталептичног напада болесник се, као и зомби-робот, не сећа оног што се догодило за време напада. Каталептичар не испољава ни радост, ни жалост, нити неко друго расположење. Код њега је цео душевни живот угашен. Овакво стање се може упоредити са хипнозом, али у медицини није позната супстанца која би до тога могла по вољи довести. Тајну за стварање зомби-робота познају само свештеници „воду"—религије на Хаитију.

За науку је занимљиво то што се доскора мислило да свештеници ово постижу магијом, врачањем, или чак и хипнозом. Сада се зна да је у питању отров, али га медицина још није открила.

ЛОВ

на китове харпуном-оргуљом

Јапански ловци на китове снабдели су се специјалним уређајем који им олакшава лов. Док су се раније служили обичним харпуном, дешавало се да од једног до другог хица прође по неколико секунди, а кит је за то време успевао да се спасе заронивши у воду.

Међутим, сад се испаљују харпуни муњевитом брзином готово као митраљез. Уколико је кит погођен са више харпуна, утолико је лов олакшан, јер је његова борбена моћ смањена.

Слика показује лов на кита који је залутао међу бродове једне рибарске флоте и нанео велику штету њиховим мрежама.

60 година речи аутомобил

Реч аутомобил званично је призната од стране француске Академије 1898 године. Према томе напунило се 60 година откако је ова реч ушла у француски а и многе друге европске језике. У сваком случају то је дужи период од онога који у већини европских земаља има за собом сам аутомобилизам.

Ову реч је релативно брзо прихватила чувена француска Академија, иако она обично доноси одлуку после свестраног проучавања. Осим тога ово још више изненађује, јер је сама реч већ од почетка имала много противника, баш као и возило које је означавала. Аутомобил је у то време био још ретка појава на улицама и друмовима. Тек је прошло 35 година откако је Леноар прешао пут од Париза до Жоанвила у колима које је покретао гасни мотор, нешто више од тридесет година од кола Амеде Болеа и 23 године откако је Сигфрид Маркус конструисао свој мотор са унутрашњим сагоревањем.

Реч аутомобил ушла је у језик прво као придев и таква се налази већ у лексикону „Ларус" 1866 године. Међутим, већ тада је од стране лингвиста дошла замерка да је то хибридна реч, неуспела грчко-римска кованица. Требало је направити или чисто латинску или чисто грчку реч. У првом случају она би гласила ипсимобил, а у другом аутоцинет. Осим тога и питање рода — мушког или женског — није могло одмах да се реши, па је и у том погледу реч била хибрид. Тако су настале многе расправе.

Међутим, свет је прихватио саму реч, али је подесио својим потребама и скратио је, тако да је она у употреби обично у скраћеном облику — ауто. У новије време потискује је у већини језика реч кола.

Интересантно је да возачи аутомобила замало нису названи — ватман. Ова реч скована је 1897 године и била је намењена у првом реду возачима возила које покреће електрична струја, а касније је проширена и на возаче свих возила. Али ова реч није могла да се задржи и уступила је место речи шофер. Ни она, међутим није потпуно адекватан назив за возача моторних возила, јер, као што је познато на француском она значи ложач, а шофер не ложи ништа.

Кад се латио пера

Ајк Васинг, пазикућа једне зграде у Штокхолму, променио је у свом животу многа занимања. Био је слуга, морнар, циркуски радник. Покушао је чак и да компонује шлагере! Али успех је дошао тек кад се латио пера. Његов први роман „Гробарев син" донео му је књижевну награду најпознатијег штокхолмског дневног листа — од 3000 шведских круна. Књига је узбудила шведску јавност, јер писац у њој говори о приликама у шведским домовима стараца. Садржина ће послужити и за израду филма. Роман је преведен на више страних језика

„Најмирнији" у разреду

У Тули на северном Гренланду пси вуку саонице и тако сваког дана превозе по снегу ђаке из удаљених насеља у школу. Чим стигну бивају испрегнути и уведени у учионицу где су и деца. У углу крај пећи они имају своје место. Ту се, док траје настава, огреју и одморе. Учитељи кажу да су они у разреду најмирнији.

Лепа награда

Неки трговац накитом на проласку кроз Стразбур замолио је у ресторану сервирку кад му је ова донела наручени обед, да пређе прекопута и купи му један лоз. Продаја лозова за сутрашње вучење закључивала се тог дана. Ова услуга је донела сервирки награду од 200.000 франака коју јој је гост предао сутрадан. Срећка коју му је она онако несумице купила, извукла је милион франака.

Опасни мрави

Листови пишу да се по градовима и селима Француске Златне Обале, а она се рачуна од Марсеља преко Кана и Нице до Монте Карла, образују специјалне екипе за заштиту од неке врсте „аргентинских мрава", који озбиљно угрожавају не само плодове или стабла, већ и читаве зграде.

Нова оловка

Једна фабрика оловки из Нирнберга почела је да производи оловке којима се може писати по сасвим глаткој површини: порцелану, фотографији, стаклу и пластичним масама.

НЕОБИЧНЕ НАВИКЕ ВЕЛИКИХ ЉУДИ

Многи велики људи у историји — књижевници, филозофи, научници, политичари и други — имали су навике и особине које нам, да се најблаже изразимо, изгледају веома чудне.

○ Фридрих Шилер, познати немачки књижевник, пунио је фиоке свог писаћег стола не рукописима, како бисмо очекивали, већ трулим јабукама. Према његовом сопственом признању он без мириса гњилих јабука није могао да ради и ствара.

○ Гете је осећао изразиту наклоност према свим особама које су носиле — наочари.

○ Волтер, велики енциклопедиста и књижевник, важио је за једног од највећих ситничара свог времена. Упуштао се у недозвољене новчане шпекулације, а многи су му пребацивали и зеленаштво.

○ Шопенхауер, који је стално живео у болесном страху од бацила, носио је дан и ноћ рукавице, а кад год му је то било могућно избегавао је да се при сусрету рукује са својим пријатељима и познаницима. Поред тога, прогонила га је мисао да ће му кућа настрадати у пожару и због тога је многе ноћи проводио без сна. Да га пожар не би изненадио, увек је становао у приземним становима, сматрајући да ће одатле лакше и брже да истрчи на улицу.

○ Едгар Валас, познати писац криминалних романа, имао је обичај да ноћу ради у страховито прегрејаној соби и да притом пије врео чај. Без обзира да ли је зима или лето, његови прозори остајали су готово херметички затворени.

○ Молијер је, као што је познато, сва своја дела прво читао својој домаћици и до њене оцене било му је много више стало но до онога што би рекли књижевни критичари.

○ Сара Бернар, без обзира да ли је била код куће или на путу, никад није заборављала да увече поред своје постеље стави мртвачки ковчег.

○ Кристифор Марло, енглески књижевник, коме извесни историчари књижевности приписују Шекспирова дела, морао је, како је сам говорио, да удише атмосферу крчми и сумњивих обалских локала да би добио инспирацију за писање.

○ Антоњин Дворжак, велики чешки музичар, проводио је све своје слободно време на железничким станицама и перонима. Локомотиве у покрету, тврдио је, имају за њега изванредну драж. Дворжак је знао читав ред вожње напамет, а такође број и име сваке локомотиве.

○ Оскар Вајлд пио је за доручак шампањац.

○ Морис Равел, творац познате композиције „Болеро", сав свој приход трошио је на куповину одела, кошуља, ципела и машни не водећи рачуна да ли ће имати новца за остале потребе.

○ О Бетовену знамо да је у свом вечном немиру стално мењао станове. Својој домаћици одбројавао је зрна кафе на длан јер није имао поверења у њено поштење.

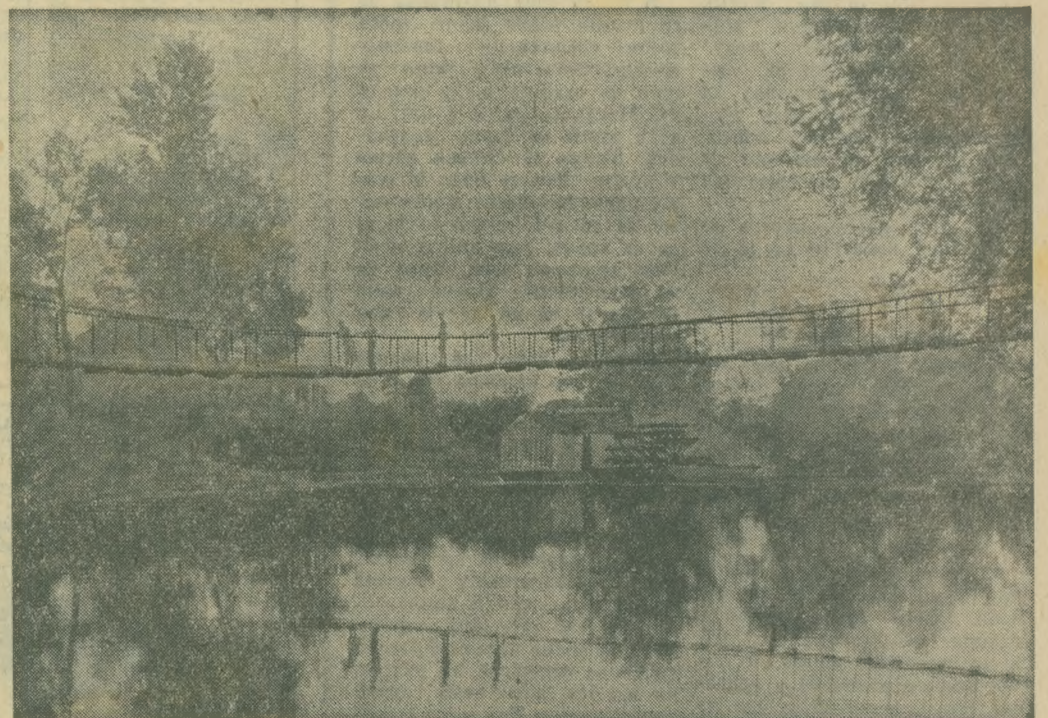
○ Тврдичлук Фридриха Великог узео је временом гротеске размере. После дугогодишњих и мучних натезања, између њега и Волтера био је склопљен уговор о финансиским питањима који је, између осталог, обухватао и број свећа потребних Волтеру за његов ноћни рад. У пракси се, међутим, показало да уговором одређени број свећа није довољан Волтеру и он је дошао на спасоносну идеју да, кад год му се за то укаже прилика, краде свеће из Фридрихових личних одаја. То је често доводило до узајамних сумњичења и вређања. На крају се њихово пријатељство претворило у дубоко непријатељство које се завршило Волтеровим хапшењем.

ВИЗОН
НАЈСКУПЉА ЖИВОТИЊА

Крзно визона је најскупље и најлепше на свету. Више од две трећине укупне вредности животињских крзна, што премаша 120 милијарди динара годишње, добија се гајењем и ловом визона. Претежно се ове скупоцене животињице вештачки гаје а само незнатан део се улови на Лабрадору, у Канади, СССР и Финској. За најлепше на свету сматрају се дивљи визони са Лабрадора, тешки 500 до 600 грама. Њихово дивно сјајно крзно је толико густо да на 6,5 квадратних сантиметара долази 140.000 длака! Једна кожица визона са Лабрадора продаје се за 50.000 до 60.000 франака а ловци за годину дана улове око 2.800 визона од чијих се кожа може начинити само 15 до 20 крзнених капута. Али један такав капут је веома скуп. Недавно је у Њујорку једна бунда продата за 23 милиона динара. То је сасвим разумљиво ако се зна да се један капут прави од најмање осамдесет кожица пробраних међу хиљаду других које су неупотребљиве! Најједноставнији огртач од визона начињен од 65 кожица има 6.550 разних зашивака за шта се употреби 3.200 метара најфинијег конца. За један дан може се скројити и ушити само шест до седам визонских кожица што значи да прављење капута захтева око 15 дана рада највештијих крзнара.

Највећи произвођач и потрошач визонских кожица су САД. У тој земљи се визони гаје на 7.000 фарми, а годишње се прода пет милиона кожица. То је веома нежна животиња. Када се роди велика је само два до три сантиметра и да би се одржала у животу потребна јој је изванредна нега.

ВИСЕЋИ МОСТ

Овај висећи мост налази се на Западној Морави у селу Сирчи у близини Краљева. На Западној Морави и Ибру има више оваквих мостова који омогућавају прелаз с једне на другу обалу. Нису скупи а трајни су, јер их не може вода да однесе.

ВУЈИЋ ЈЕ НЕВИН ЗАТВОРЕН У ЗЕМУНУ

ВУЈИЋ РАЗГОВАРА С ЈЕДНИМ ЕГИПЋАНИНОМ О КРОКОДИЛУ

ИАКО РАЊЕН У НОГУ ВУЈИЋ ПУТУЈЕ У ТРСТ
(Цртежи према сликама из „Животописанија")

Први ПРИРОДОПИС на нашем језику

Када се Јоаким Вујић 1840 године отиснуо на своје „путешествије" у Влашку, Молдавску, на Херсон и Крим, тада је имао већ око седамдесет година. Био је познати „литератор" у српском народу. Не увек схватан озбиљно, али ипак заслужан. Овај његов последњи пут ван „Унгарије", тј. данашње Војводине, уствари је био просјачки пут једног старог књижевника који је и ван своје отаџбине настојао да нађе помоћ како би бар некако дотрајао последње дане свог живота.

„Кураж, мој мили Аћиме!"

Дубоко се клањао и целивао руке свакоме ко би му као милостињу дотурио два-три форинта. Сваког од тих „добродјејалатеља" свесрдно је забележио у свом „Путешествију", које је у Будиму штампао две године пред смрт.

Било је то јадно „путешествије", тандркао се на колима по широким пространствима ново присаједињених земаља и свуда тражио доброчинитеље, нудећи им за узврат понеку своју књигу или просто молећи за помоћ.

— Хе, храбродушије! Кураж Аћиме! — говорио је сам себи и храбрио се кад би дошао пред неки богати дом где му је ваљало устражити помоћ. А то, — „Кураж Аћиме!" — „Буди храбар мој Јоакиме", — било је гесло овог нашег старог књижевника од првих његових дана.

Сам себе је тако храбрио још од оног тренутка када се први пут, жељан науке, — „одметнуо" у свет и побегао због батина од свог газде у Сегедину, где је био шегрт у једној трговачкој радњи. И тада је себи рекао: „Кураж, мој мили Аћиме!". После неколико година, када је завршио школе, постао је један од ретких у своје време српских списатеља.

Као и Доситеј Обрадовић, а он му је био пример, Јоаким Вујић је желео да путује и да путујући учи. Све своје знање и способности, све што уради за свог живота, да буде намењено српском народу и његовом културном и просветном напретку.

Био је међу првима

Код нас је он данас познат углавном као „отац српског позоришта", неуморни преводилац позоришних дела, један од првих организатора извођења позоришних претстава. И не само да је преводио позоришне комаде, и по многим местима Војводине приређивао уз помоћ других претставе, већ је, према потреби, и сам глумио.

Али то је само једна, данас најпознатија страна Вујићеве делатности. Међутим, мало је познато да се он бавио и науком, природописом и географијом нарочито. Није он био, додуше, неки оригинални научни истраживач и научник у тим областима. Далеко од тога. Али је био међу првима код Срба, ако не и први, који је настојао да те две врло привлачне природне науке широко популарише међу тадашњим читаоцима.

Интересовање за природопис, а то значи за минералогију, ботанику и зоологију — почиње код Срба од Јоакима Вујића. Једино је у географији имао претходника — чувеног историчара Јована Рајића (1726—1801). Али његов спис о „Кратком руководству у познавању земаљско-водног круга" није штампан.

Прву објављену географију дао је Јоаким Вујић. Дело није оригинално већ превод и компилација. Али оно и данас ипак за нашу науку може да буде занимљиво, јер садржи приличан број података о нашим насељима, нарочито у тадашњој Аустрији, као и Србији, али оскудно о Босни и Херцеговини, а Црна Гора се у том делу, које носи наслов „Новјејше земљеописаније цјелаго свјета" (1825) и не помиње.

Када је Вујић у Будиму штампао своје „Јестестословије" (Природопис, 1809), био је млад човек и на почетку своје књижевне делатности, иако је већ објавио осам разних књига, међу којима и граматику француског језика, неколико преведених позоришних комада, и две-три лудорије о неком шерету Бертолду и његовом унуку Какасену. Биле су то књиге које је тадашња српска читалачка публика радо примала и у њима уживала.

„Слон не кукуриче, а петао не лаје"

— Кураж Аћиме! буди храбар, па покушај нешто и друго! — И Јоаким Вујић је прегнуо да подари Србима први природопис, који ће их упознати са свим „живим и мртвим створовима на нашем земљином шару", што значи са „каменим, биљним и животињским царством".

Али Вујић, иако је сам себе толико храбрио, у свом послу није имао много успеха. Књига није лако пролазила. — „Што је камен, то знамо, а зна га најбоље онај кад га њиме удариш у главу!" То је било прво мишљење наших читалаца о минералогији, а Вујић је обећао да ће у свом делу говорити о „свим сортам каменови". „Кад се ожежеш на коприву, знаћеш и шта је купус и салата", — таква се мисао односила на ботанички део његовог природописа. „Ми знамо што је сеница и славуј а што је сова, и почем да се онда о томе пишу књиге. Слон има велики нос, а петао кљун. Слон не може да кукуруче, нити петао може да лаје. Славуј пева, а жаба крекеће". Све се то зна, па шта му је онда то природопис. Бува скаче и уједа, стеница је досадна, а во риче. А кад се све то зна, чему некакве дебеле књиге. — Тако се говорило кад се чуло да ће Јоаким Вујић издати некакво „Јестестословије".

„Којекакве се књиге издају данас, и један хоће да пише о бувама, скакавцима и стеницама. Баш свашта смо доживели" — забележено је на једном месту, а то се односи на Вујићев природопис.

Али Аћим је имао „куража" и 1809 објавио своју књигу. Целог свог живота он је имао храбрости да пркоси многима, и био је један од ретких наших људи, који се није бојао ни опште поруге ни унижавајућег исмејавања. Против себе је подигао толике значајне величине у тадашњем српском културном животу. Понижавао се за милодар великих, али је пре свега имао на уму просвећивање српског народа.

Јоаким Вујић ни издалека није био научник. А ипак, две науке, огромне по својој области, почињу у српском народу од њега.

Не треба да буде заборављен

Свој природопис, који је штампао 1809 године, а то значи пре 150 година, превео је с немачког. То је дело некада врло познатог немачког природозналца Георга Христијана Рафа, професора универзитета у Гетингену. У своје време та књига је била исто толико на гласу и популарна као што је све до данас и Бремово дело „Живот животиња", које се преводи по целом свету, у пуним и скраћеним издањима.

Без сумње Јоаким Вујић је одабрао најзгодније дело из природних наука да га преведе за српски народ. У оригиналу оно је било богато илустровано. Ево, шта сам Јоаким Вујић каже у предговору свог „Јестестословија". — „Моје мњеније било је ову књигу наречену Јестестословије из разних ауторов са 16 мједни листи (табака са бакрорезом), на којима 456 фигуре изображене би биле, на 80 табака велику сочинити. Међутим, кад сам видео число пренумерантов (број претплатника), нисам се усудио ово дело да према свом науму изведем, бојећи се да не би морао на крају и себи губитак и штету проузроковати."

И тако је овај природопис изишао без илустрација, иако у тексту стоји код појединих примера: види ту и ту слику, што значи да је Јоаким Вујић ипак за време штампања изгубио „кураж", и тек тада одустао од илустровања свог природописа.

„Природопис" Јоакима Вујића обухвата око 800 страница, нешто мање од оригинала, али без илустрација. Међутим, то није само обичан превод јер ту има много ствари које се односе на наше прилике и наше минерално, биљно и животињско царство. Јоаким Вујић нам је у свом „Јестестословију" оставио много драгоцених података, које наша данашња наука може да нађе само у том његовом делу, али га треба пажљиво читати да би се у њему распознало оно што је наше.

Задојен идејама XVIII века, које су упорно настојале да разгоне мрак и да путем науке поучавају људе. Вујић је, где год му се пружила прилика, сузбијао сујеверице и укорењене предрасуде, и разбијао их на основу тадашње науке. Иако је ово дело превод, срећно одабран, Вујићу се пружила прилика да га употпуни оним што су захтевале културне прилике нашег народа.

Први српски природопис изишао је пре 150 година. Наша се наука у тој области до данас огромно развила, и својим резултатима допринела и светској науци. Међутим, не треба да буде заборављен ни наш скромни списатељ Јоаким Вујић, који јој је на свој начин ударио основ. Када се прихватио тог посла он је знао да „Сербљи јесу народ за науке прилежни".

ПОСТАЈЕ СТВАРНОСТ...

Да би лакше поднели велике врућине, Јапанци су се досетили јаду — створили су уређај који им, како они кажу, пружа бар задовољство. Наиме, поређају мала звонца од стакла или порцелана на узицу и разапну је на отворени прозор. Већ при првом, ма и незнатном, струјању ваздуха звончићи почињу весело да звоне. Укућани имају илузију да је почело да бива свежије, макар то и не осећали.

Странци који су пробали ово, тврде да се заиста стиче чудан и пријатан утисак.

РЕДАК „САСТАНАК"

Још се није догодило да се толики број дијаманата истовремено нађе на једном месту као што је случај сада у Лондону. Изузетно је и то што ће овога пута широка јавност моћи да види те драгуље на добротворној изложби, коју под називом „Вечити дијамант" приређује на свету највеће предузеће за трговину дијамантима „Бирс" Изложба је уређена у просторијама чувене аукционе куће Кристи. Разумљиво је да су предузете најсвестраније мере предострожности против крађе, а још више против насилне отимачине, јер новчана вредност изложених примерака прелази пет милиона фунти стерлинга. Поједини примерци имају историску вредност. Дијамант „Еурека" чувен је по томе што је од 1867 године, када га је у близини реке Оранж у Јужној Африци нашао један 16-огодишњи дечак, почео уствари развој јужноаусталиске индустрије дијаманата.

ЛЕГЕНДА И МЕДИЦИНА

Међу многобројне легенде, које потичу из Средњег века спада и ова о биљци мандрагори за коју се никад веровало да је „еликсир бесмртности". Данашњи стручњаци кажу да ова биљка, распрострањена нарочито у Кини, садржи драгоцене антибиотике и лековите алкалне соли. Из ње се извлачи екстракт и шаље у Енглеску и СССР где се прерађује у разне лекове.

ХТЕЛИ ДА ГА ИСПРАВЕ

Досад су предлагане многе мере да се чувени Криви торањ у Пизи ако не исправи, а оно бар поштеди даљег нагињања. Сада се овим „спасиоцима" придружила и једна екипа америчких туриста. Враћајући се у свој хотел са дочека Нове године, они су, пролазећи поред торња, наједном дошли на „генијалну" идеју: зашто га не би одмах, на лицу места, исправили? Сишли су из кола, око основе торња омотали јак челични кабл, један крај везали за задњи део аутомобила, а онда дали пун гас. Наравно, није постигнут резултат какав су они очекивали. Кабл је издржао, али не и аутомобил, чији је задњи део остао везан за торањ, док се предњи нашао на супротном крају трга. „Проналазачи" су се покуњени вратили у свој хотел, оставивши преполовљени аутомобил.

Индијанске потковице

До доласка Европљана Индијанци, као што је познато, нису знали за коње. Међутим, залутали или напуштени коњи шпанских освајача брзо су прешли у руке Индијанаца, који су за кратко време постали вешти и смели јахачи. Индијанци су одмах пронашли и начин да ноге својих коња заштите од оштрог камења и бодљикавих кактуса. Зато су њихова копита обавијали комадима сирове и још влажне коже и опутом је везивали око чланка. Ове кожне „потковице" биле су издржљиве и штитиле су ноге од убода. Сваки Индијанац „поткивао" је своје коње сам. У случају да их је имао много, стављао им је потковице само кад је његово племе полазило у рат, док су иначе коњи остајали „боси". Те кожне „потковице" Индијанци су називали „мокасине за коње".

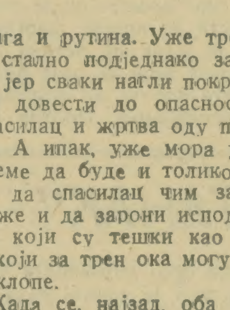

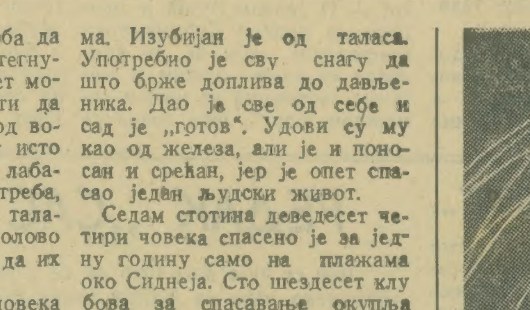

ИСПИТ: 600 МЕТАРА ПО БУРИ ЗА 8 МИНУТА

Оштар звиждук одјекну плажом Бонди Бича, једном од најомиљенијих купалишта на сиднејској обали. Купачи дижу главе. Знају да је опет људски живот у опасности. Биће сведоци једног немилог призора.

Пет лепо грађених, сунцем опаљених младића трче према обали. Четворица од њих носе један сталак намотан дебелим конопцем. Онај први у трку прикопчава појас којим је привезан за конопац. Све личи на неку војну акцију. Као да треба пренети митраљез у прве бојне редове. Непријатељ је овог пута заиста лепа аустралиска обала и њени необично високи таласи.

Сталак се намешта уз саму обалу а младић с појасом се баца у таласе. Тројица држе уже високо изнад својих глава и пуштају га да се одмотава за пливачем. На пола километра од обале види се један човек како диже руке и дозива. Сувише је био одважан, па га је ухватила морска струја.

Снажним покретима спасилац плива према дављенику. Посматрачи су пуни поверења. Знају да ће Реј Хукам успети. У Аустралији је он један од најбољих пливача-спасилаца. Сви га знају као да је филмски глумац или спортски шампион. Реј рони у тешке таласе који му долазе усусрет. Напредује споро јер се бори с воденом масом. Мора да употреби сву своју снагу да би стигао до циља. Али кад прихвати дављеника својим снажним рукама, онда му треба само још снаге да га држи, јер да стигне до обале — то је већ брига оних који вуку конопац.

Реј је стигао до жртве, подухватио је обема рукама и забацио на леђа. Младић код сталка почиње да намотава уже на котур. Потребна је и снага и рутина. Уже треба да је стално подједнако затегнуто јер сваки нагли покрет може довести до опасности да спасилац и жртва оду под воду. А ипак, уже мора у исто време да буде и толико лабаво да спасилац чим затреба, може и да зарони испод таласа, који су тешки као олово и који за трен ока могу да их поклопе.

Када се, најзад, оба човека нађу на обали, почиње се са вештачким дисањем.

И спасилац је готово исто толико ошамућен као и спасени. Једва се држи на ногама. Изубијан је од таласа. Употребио је сву снагу да што брже доплива до дављеника. Дао је све од себе и сад је „готов". Удови су му као од железа, али је и поносан и срећан, јер је опет спасао један људски живот.

Седам стотина деведесет четири човека спасено је за једну годину само на плажама око Сиднеја. Сто шездесет клубова за спасавање окупља 8.000 чланова. У самом Сиднеју основана су 33 клуба. Велика је част да неко буде учлањен. Хиљаде конкуришу сваке године, али само мали број је у стању да положи тешки пријемни испит. Да наведемо само један од услова: треба препливати по узбурканом мору 600 метара за мање од осам минута.

Служба спасилаца је служба части и зато потпуно бесплатна. Награда је само у захвалности спасених и у задовољству да спасиоци учествују у великој годишњој паради „Бич карневал". Том приликом одржавају своја спортска такмичења.

Десетине хиљада људи присуствује тој паради и одушевљено поздравља спасиоце који дефилују по врелом песку.

РЕДАК ПРИМЕР

У околини Риволија, у Италији, неколико ловаца били су очевици ретке привржености животиња једне према другој. У бучну реку Дору пао је рањен фазан. За пленом је скочио трогодишњи снажни препеличар Боби. Али водена струја била је јака, и он се вратио несвршена посла. Теа, млада керуша расе сетер, мање искусна али смела, бацила се затим у воду. Са обале су је људи дозивали, али је било касно. Струја ју је понела. Појављивала се на површини и тонула, а њен власник је окренуо главу да не гледа њену борбу са смрћу. И Боби је то посматрао скичећи и лајући. Изненада поново је скочио у реку, допливао до керуше, шчепао је за кожу на врату и више је није испуштао. Пуних десет минута трајала је његова борба. Тонуо је са својим теретом и изроњавао, а струја га је односила далеко. Улажући сву своју снагу успео је да се избави из средине реке. Најзад доспео је на обалу и потпуно исцрпљену Теу спустио пред ноге њеног господара.

ПАКЛЕНИ КРУГ

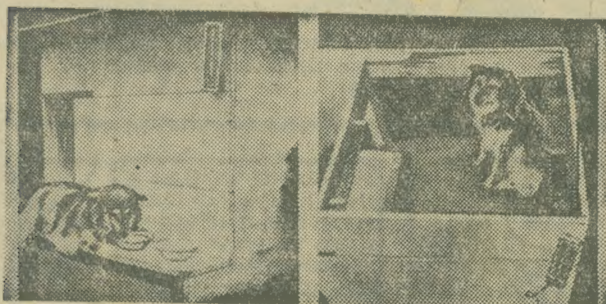
Хула-хоп је за извесне људе игра, за друге спорт, а за акробате у циркусима и варијететима успела тачка програма. Наша слика приказује четрнаестогодишњег Роки Илфелда који окреће око свог тела четрнаест обруча. Овај необични снимак је начињен само на тај начин што је на сваки обруч стављена по једна сијалица. Танки кругови претстављају одблесак светлих обруча у ваздуху.

Кошарка на води

Аквабал је најновији спорт на води, за који важе правила слична кошарки. Реквизити за ову нову игру су једноставни и могу се врло брзо поставити у базену: четвртаста мрежа од 1,80 сантиметара, табла од пластичне масе, кош и лопта за воду.

»Пасји живот«

Људи често кажу: „пасји је то живот!". Али „пасји живот" којим живи једна куца из Минеаполиса пожелели би многи људи. У кућици од борових дашчица са уздигнутом верандом, специјално за њу направљеној, постоји електрично осветљење, а стална температура регулише се термостатом. Намештај пружа највећу удобност.

»Иглок« у тропским пределима

Игло, идеална кућица у крајевима с ниском температуром — на далеком северу, сада је адаптиран за тропске и жарке области. У Балбоу у Панами, сазидано је седам грађевина по угледу на ескимске кућице. Куполе су беле боје која одбија сунчеве зраке. Кров се продужава у надстрешницу која штити од јаког тропског сунца и кише. У сваком иглоу постоје уређаји за регулисање температуре. Зграде су међу собом повезане пасажима који су такође бело обојени.

Млин на аутомобилу

На слици је приказан млин на ваљке, а смештен је на аутомобилу. Снабдевен прибором за мељаву он ради помоћу електромотора који може да се снабдева струјом споља, као и преко генератора у самом аутомобилу.

Млин је израдила једна совјетска фабрика. Веома је погодан због своје покретности — свуда стиже, а и „вредан" је — за дан и ноћ самеље до 15 тона брашна. За тај посао потребан је само један радник.

Активни угаљ у Уједињеним нацијама

Активни угаљ добија све ширу примену последње деценије, нарочито као дезинфекционо средство. Уређаји за вентилацију у палати Уједињених нација снабдевени су активним угљем. Многобројне позоришне и концертне дворане у САД као и просторије у којима се окупља много људи имају вентилацију која функционише уз помоћ активног угља. Исто тако он се употребљава и у подморницама, путничким авионима, лађама и другим саобраћајним средствима.

На овогодишњој изложби хемије у Њујорку активни угаљ је изазвао праву сензацију. Једна просторија од пластичне масе служила је за смештај многих животиња које су познате по свом непријатном мирису. Посетиоци нису могли да поднесу тешки смрад. Али кад су им дати филтери са активним угљем они га уопште нису осећали. Излагачи су на овај начин хтели да прикажу улогу активног угља у отстрањивању непријатних мириса.

Уствари, активни угаљ је већ дуже времена познат по том свом својству. Стручњаци су почели нарочито да га користе пред Први светски рат, када је употребљаван за гас маске.

Његова шира примена као дезинфекционог средства почела је прво уклањањем смрада који шире фабрике коже. Живот становништва у околини и радника у фабрикама био је стално загорчаван. Произвођачи активног угља су онда почели да праве уређаје за вентилацију. Тако је он као дезинфекционо и вентилационо средство прешао пут од фабрике кожа до Уједињених нација.

Тако кажу

Најновија испитивања која су вршили британски стручњаци показала су да крокодил може да живи без хране пуних 600 дана, жаба једну целу годину, тј. 365 дана, ајкула 112, лосос 105, пас 103 и најзад човек 50 до 60 дана.

Електронски лекар

Група совјетских стручњака довршава изградњу електронске машине која ће бити у стању да поставља медицинске дијагнозе. О овом електронском лекару говорио је академик Берг на конференцији када је разматрана могућност примене електронике на подручју медицине и биологије.

Нови акумулатори

Једна швајцарска фирма је почела да производи минијатурне акумулаторе од свега три милиметра. За њих се нарочито интересује индустрија сатова, јер ће се употребљавати за часовнике: једним притиском на дугме бројачник се осветљава.

Попут Швајцараца и Американци су се појавили на тржишту са новим акумулатором: састављеним од пластичних ћелија. Свака има напон од два волта. Укључивањем више ћелија може да се створи жељена јачина. Ови акумулатори су веома практични: убудуће не мора да се мења читав акумулатор већ само она ћелија која је истрошена.

Најдужи стаж

Доктор Џон Камнис са својих 98 година свакако је најстарији активни лекар не само у САД већ и у свету. Свој лекарски позив обавља пуних 60 година, што је свакако рекорд, јер просечна лекарска активност износи свега 34 године. Дипломирао је још 1897 године. Не само да још прима пацијенте код своје куће већ их и обилази.

Ауто-стопом из Малаје у Британију

Један Малајац је ауто-стопом превалио пут од 23.000 километара да би дошао из Малаје у Велику Британију и уписао се на Универзитет. То је деветнаестогодишњи Роберте Кандралингем. Још летос је он кренуо од куће из насеља Сунгле Сепут, на Малајском Архипелагу са свега неколико шилинга у џепу. Требало му је читавих осам месеци да стигне до Улсвотера у Британији и прође кроз 13 држава.

Присебан дечак

Кевин Реј нема још ни пуних пет година а постао је јунак дана у своме месту, Њуарку, у америчкој држави Њујорк. Силазећи низ степенице велике зграде, у којој осим њих станује још петнаест породица, малишан је приметио да из магацина у приземљу куља дим и пламен. Није излетео на улицу да се сам спасе, већ се вратио трчећи уз степенице као без душе. На сваким вратима притискао је на звонце што је могао јаче. Укућани нису ни стигли да поотварају врата, а он је већ био на спрату више вичући из свег гласа: „Пожар".

Захваљујући присебности овог детета нико није страдао. Сви нису стигли да напусте кућу кроз капију већ скачући кроз прозоре у ватрогасне мреже.

Према публици

У једном хотелу у граду Лонг Спринс у Тексасу налазе се и оваква упозорења публици: „Свако ко спава у чизмама или ципелама платиће казну... Три ударца у врата значе да је у згради избио пожар... Забрањено је вадити садржину из душека и јоргана... Ако соба прокишњава, кишобран ћете наћи испод кревета..."

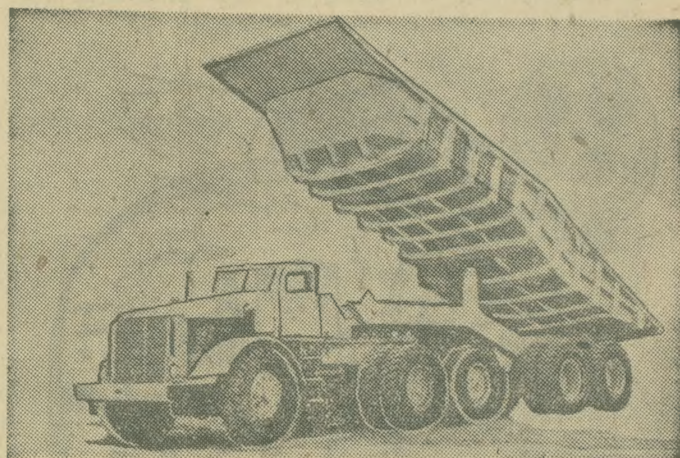
Није успео

Двадесетпетогодишњи Франсис Моди из Мијамија хтео је да потуче светски рекорд од 62 часа непрестаног свирања у трубу. Једног јутра узео је инструмент у руке и почео да свира... Пуна три часа. А онда су у његову собу почели да улећу изнервирани суседи. Трубу су му бацили кроз прозор, а њему нанели телесне повреде тако да је несуђени светски рекордер, однесен у болницу.

За дебеле

Специјални обручи хула-хоп за „дебеле" појавили су се на тржишту у Западној Немачкој. Произвођачи кажу да су ови обручи, да би се постигла „максимална центрифугална снага", начињени од буковог дрвета. Обични шупљи обручи од пластичне материје, пошто су веома лаки, пријањају уз трбух гојазних људи који од овог „спорта" очекују смањење телесне тежине.

Да ли је то највећи камион на свету

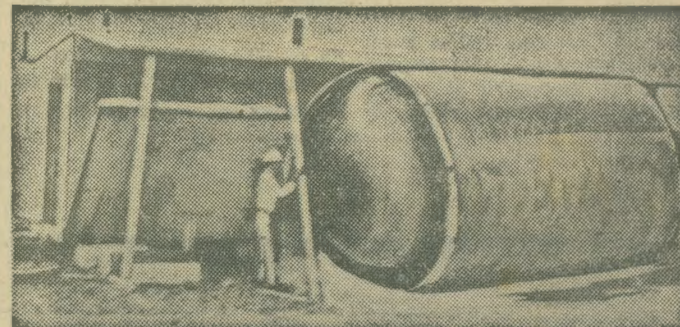
Овај камион служи за превоз ђубрета које се баца у Мисури. Његова тежина кад је натоварен износи 200 тона а може да прими огроман товар — у два наврата би успео да однесе земљу ископану за темељ једне осредње куће. Кад се усправи да избаци товар његова висина одговара четвороспратној кући.

Удобна вожња...

Језеро Констас спојено је са Штутгартом једном цеви од 90 см дугом 140 километара. Приликом обиласка два инспектора се возе овим прилично удобним колицима.

Надувани балони

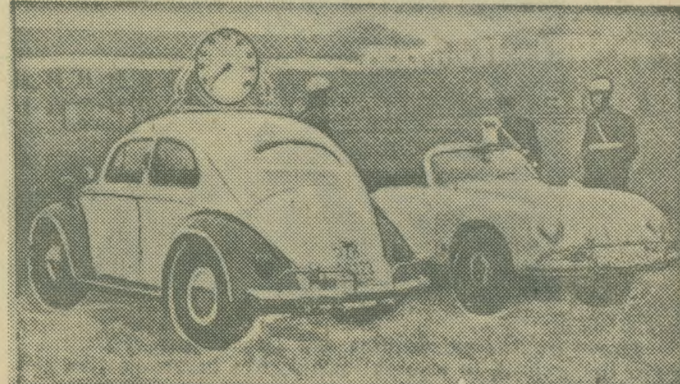
У америчким часописима све се чешће пише о коришћењу ваздушних балона при грађењу кућа. На слици се види надуван балон помоћу кога се за шест минута може да начини кров куће. Раније, при уобичајеном начину монтирања крова, посао је обављало 16 људи за 3,5 сата.

Комбинација лествица и носила

Енглески ватрогасци употребљавају лествице од алуминијума састављене из неколико делова које могу исто тако добро да послуже и као носила. Један њихов део је дуг 2,30 м а широк 45 см. Да би се један део користио као носила пребаци се само платнени омотач и стави ремење за причвршћивање рањеника. Кад се неколико делова споје, што се обавља врло брзо, могу се добити дуге лествице.

Да би контролисали брзину

Швајцарци су снабдели све саобраћајне полицајце својих кантона оваквим специјалним колима. Помоћу њих се веома лако и непогрешиво може контролисати брзина свих возила на швајцарским путевима или улицама.

ЗБОГ НОВИНАРСКОГ ТЕЛЕГРАМА...

Сада, док је Куба још на дневном реду после недавних догађаја који су се одиграли у њој, занимљиво ће бити да сазнамо једну веома занимљиву епизоду из историје ове далеке земље.

Кубу је открио Кристифор Колумбо 1492 године и Шпанци су је одмах затим колонизовали. Освајање земље је коначно завршено 1511 године. Шпанске завојеваче је, јасно, омрзнуо целокупан живаљ овог острва — Индијанци, који су морали да носе јарам ропства. Тек 1895 године они су дигли устанак против освајача.

У то време амерички дневни лист „Њујорк хералд" водио је његов директор и уредник, Гордон-Бенет. Побуну Индијанаца на Куби он је проценио као догађај који би могао имати огромне последице па је зато сместа упутио у Хавану — главни град Кубе — једног од својих најбољих репортера Џона Келдвела, као специјалног извештача.

Келдвел је стао на страну побуњеника против европских завојевача. Тако је одмах шпанског главнокомандујућег генерала Вајлера назвао „касапином Хаване" поделивши узгред сличне накарадне надимке и осталим истакнутим Шпанцима на Куби. На тај начин Келдвел је постао веома омражена личност код Шпанаца па је, да би се колико-толико заштитио затражио шифрованим каблограмом од своје редакције један револвер. После неколико дана, 17 јануара 1898 године, приспео је тражени револвер, али без метака. Тада се за Келдвела наметнуо проблем како да означи реч: муниција, пошто у кодексу за шифровање својих телеграма није имао предвиђену ту реч. Зато је — рачунајући на оштроумност надлежних у редакцији, отпослао следећи каблограм: „Примио фотоапарат али без плоча. Пошаљите их накнадно".

Помоћник главног уредника, — никад се није сазнало како, — погрешно је протумачио телеграм и овако га одгонетнуо: „Конзулат САД нападнут".

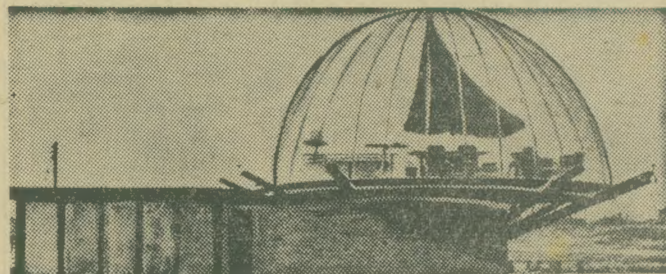
Вест је била толико сензационална да ником ни на ум није пало да телеграм провери. Гордон-Бенет, схвативши да се ради о догађају столећа, наредио је да се сместа за ову вест пошаље 100 долара награде Келдвелу и да му се да отсуство. На његово место послат је заменик. Затим је о догађају у Хавани лично обавестио тадашњег претседника САД Мек-Кенлија. Бела кућа је сместа покушала да успостави везу са Хаваном али како је већ било прошло 20 часова телеграф на Куби, као и обично није радио. Стога је одлучено — да се не би губило време — да још исте ноћи отплови у пристаниште Хаване оклопњача „Мејн".

Тек тада су и новинар Келдвел и генерал Ли, који је тада био амерички конзул у Хавани, сазнали како је био наопако протумачен шифровани телеграм.

Међутим на томе се још није све свршило. Оклопњача „Мејн" је 15 фебруара одлетела у ваздух у хаванској луци. Ова катастрофа је изазвала смрт 270 чланова посаде од 350 њих. Утврђено је после да су Шпанци подметнули мину под оклопњачу и тако је бацили у ваздух.

На тај начин, захваљујући нехатном дешифровању једног новинарског телеграма, Американци су отворено започели непријатељства против шпанских завојевача на Куби.

Провидна »ваздушна« кућица

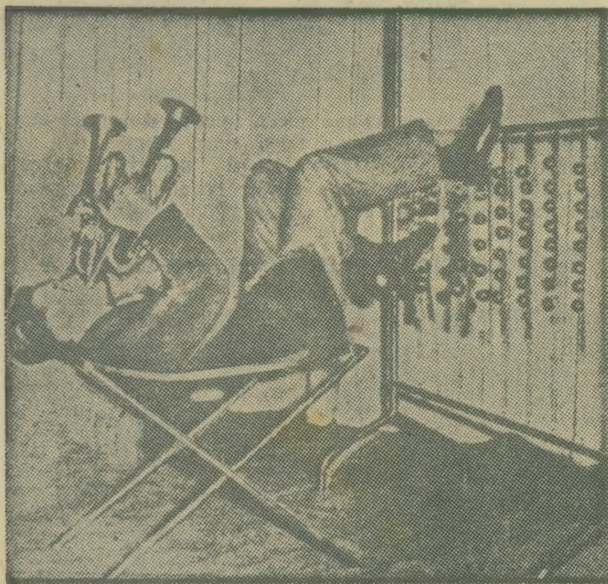
Ова нова кућица се налази на периферији Минеаполиса. Начињена је од провидне пластичне масе која је надувана и личи на мехур од сапунице. Унутрашњи притисак се одржава помоћу малог витла и врата која при отварању не дозвољавају пролаз ваздуха. Унутра се види пластични заклон који штити од сунца.

Минијатурни грамофон

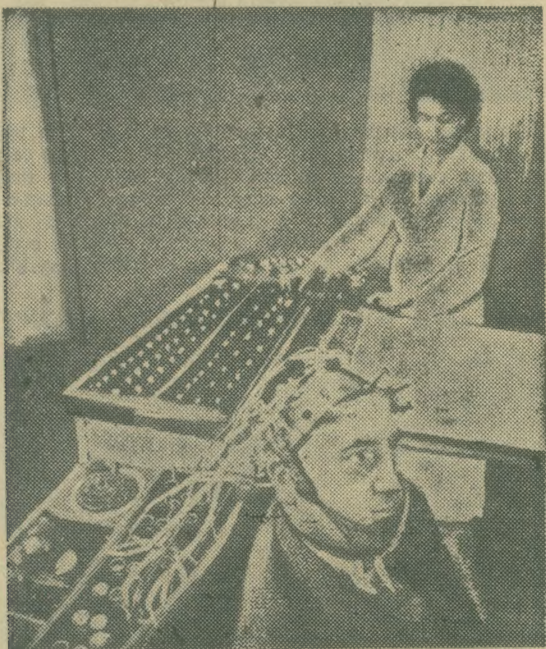
Овај сасвим мали грамофон, најмањи на свету, може да се спакује у ташну. Покреће се помоћу батерије, а цена му је 16.000 динара.

И РУКАМА И НОГАМА

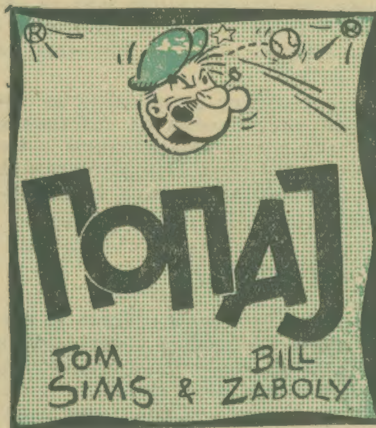

На редовном годишњем састанку музичара у немачком граду Франкфурту триумфовао је млади Мили Гајгер, свирајући истовремено устима, рукама и ногама, као што слика показује.

СВЕЗНА

Овако изгледа најновији апарат за електро-енцефалографију. Произведен је у једној француској творници. Кад се на пацијентову главу ставе специјалне електроде лекари су у могућности — тако бар кажу — да читају и његове мисли и осећања. У сваком случају, усавршавање оваквих апарата отвара сасвим ново и, свакако, сигурније поглавље у изучавању нервног система.

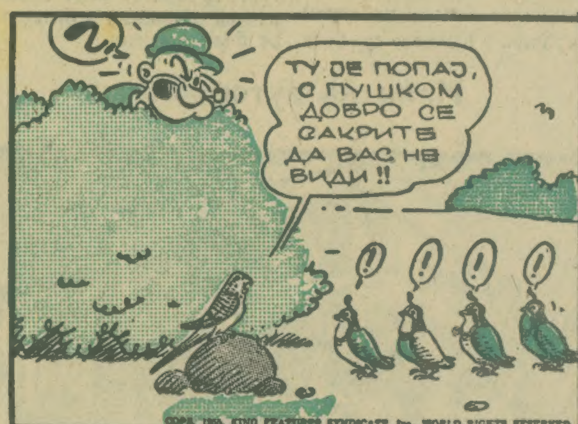

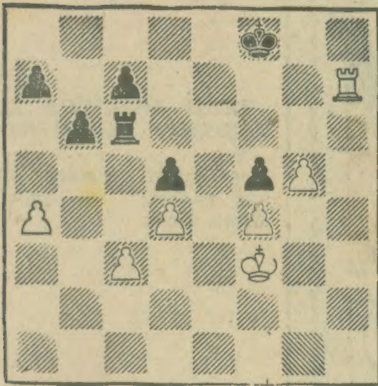

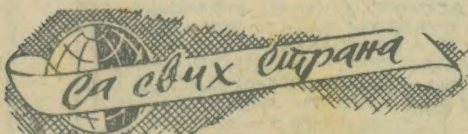
Учимо шах
LV

Поставите фигуре као што показује горња слика и одиграјте партију до краја. После тога, без обзира како се партија завршила, разместите фигуре као што су биле, па један од вас нека буде бели, односно Капабланка, а други црни — Тартаковер. И играјте онако како су ова два чувена играча одиграла крај ове партије.

На потезу је био Капабланка.

1.Кф3—г3, Тц6:ц3+ 2. Кг3—х4 (Не изгледа ли вам ово катастрофално за белог? Да ли ће црни топ покосити беле пешаке?). 2... Тц3—ф3, 3. г5—г6, Тф3:ф4+ (сада црни има пет пешака, а бели само три, и то разбијена, неповезена). 4. Кх4—г5, Тф4—е4 5. Кг5—ф6 (црном прети мат у првом потезу). 5... Кф8—г8 6. Тх7—г7+, Кг8—х8 7 Тг7:ц7, Те4—е8 8. Кф6:ф5, Те8—е4 9. Кф5—ф6, Те4—ф4+ 10. Кф6—е5, Тф4—г4 11. г6—г7+ (на помолу је пропаст црног. Пешака не сме да узме топом, јер бели би одмах дао топа за топа и кренуо би краљем на црне пешаке). 11... Кх8—г8 12. Тц7:а7, Тг4—г1 13. Ке5:д5 (црни је малопре био јачи, а сада је слабији за два пешака! Спаса му, очигледно, нема). 13... Тг1—ц1 14. Кд5—д6, Тц1—ц2 15. д4—д5, Тц2—ц1 16. Та7—е7 Тц1—а1 17. Кд6—ц6,Та1:а4 18. д5—д6. Црни предаје партију. Шта је друго могао да учини?

МОЗАК НЕ СТАРИ?

Смрт, праисконска осуда човека и виших животиња, не обухвата и целу природу. Наука је утврдила да су бескрајне милијарде једноћеличних бића, микроба, амеба и инфузорија, вечне и да је за њих биолошка смрт страна појава. Чим после неколико година живота ова једноћелична бића почну старити долази до њихове деобе на два дела или обрнуто, — спајања у један сложенији организам.

Многа научна истраживања и лабораториска испитивања мозга, извршена последњих година, навела су неколико француских научника на претпоставку да је и мозак орган који не стари и зато би могао вечно да живи. Доктор Емил Диро је приметио да се тежина мозга новорођенчета у току прве године живота утростручи. Просто увећавање ћелија не би могло довести ни до његовог дуплирања. То увећање аутор приписује способности овог чудесног органа да се после рођења „и даље ствара" а не само увећава и расте. Ова појава се објашњава својствима мождaних неуробласта, нарочитих ћелија обдарених хиперплазијом односно способношћу да саме производе младе ћелије. Научник Х. Мине је доказао присуство неуробласта на самој површини малог мозга. Према мишљењу познатог биолога професора Жаноа мозак је, за разлику од осталих наших органа, обдарен интензивном способношћу обнављања.

Истакнути научник ово своје тврђење заснива на околности да се мозак још читавих 20 година после зрелости човека и даље увећава што није забележено код других органа који се само одржавају и постепено старе. Жано наводи као пример афазичне особе које су у старијим годинама изгубиле моћ говора, па су после, сасвим неочекивано, и спонтано оздравиле. Неки болесници који су доживели жесток шок у области трећег левог можданог режња где се налази центар за говор „Брока" поново су проговорили већ после шест месеци. Испитивања указују да је у тим случајевима трећи десни мождани режањ преузео на себе „кибернетичку" улогу говора који је изгубљен уништењем одговарајућег левог режња.

Преузимање овако значајне и тешке улоге објашњава се изузетном виталношћу младих ћелија које неуробласти непрестано стварају и које су код старца, као и код малог детета, тек „научиле да говоре". На исти начин научници објашњавају ону често чудесну виталност високих интелектуалаца који, мада физички малаксали, и у дубокој старости задржавају неокрњена своја духовна својства. Чувени математичар Емил Пикар је у осамдесетпетој години био на врхунцу своје умне снаге, ботаничар де Врис је у 87 години створио своју теорију мутација а Дарсонвал је у деведесетој години још радио неуморно.

Ову тајну дуговечности мозга и његове дивне обнављачке способности преснички је изразио Гете овим речима: „Све нам у животу досади осим да схватамо".

ДА ЛИ ЗНАТЕ?

БРЗО РАСТЕЊЕ КУКУРУЗА

Сви знамо колико је зрно кукуруза. Па ипак за свега осам недеља из тог ситног зрна израсте биљка чије лишће покрије површину од читавог квадратног метра. Зато се кукуруз у погледу рашћења убраја у најплодније биљке. За тих осам недеља биљка распростире праву мрежу корења које, кад би се изнастављало, износи десет километара. Једна народна изрека каже да се по мирном времену може чути како кукуруз расте. И то је готово тачно јер он дневно изђика по десет сантиметара.

МИРИШЉАВА ТЕЛЕВИЗИЈА

На америчком тржишту појавио се велики број миришљавих телевизора. Наиме, у ове апарате су уграђени посебни уређаји који по жељи гледалаца производе разне мирисе: кобасица, кафе, чоколаде, дувана и друге.

ПРЕОБРАЖАЈ ВИЛИЦЕ КОД ЕСКИМА

Француска академија наука добила је занимљиве податке од М. Гасена о знатним анатомским променама — слабљењу доње вилице код Ескима. Гасен сматра да су ове измене, настале последњих година, резултат тога што су Ескими променили начин исхране. А затим, још читав низ промена условио је и органску. Испитујући једно ескимско племе које је од Другог светског рата почело да добија намирнице у конзервама, утврдио је да је оно напустило готово потпуно традиционални лов на фоке. Због тога се престало и са обрадом фокине коже коју су Ескими жвакали, а тиме јачали зубе и развијали доњу вилицу.

Последица зато није нимало чудновата. И први људи су имали доње вилице и кутњаке много јаче него што их ми данас имамо.

МОДНЕ ЛУДОСТИ

У Луксембургу је једна фабрика намештаја почела да производи кревете у које су уграђене ваге. Довитљиви конструктор рачунао је са ћудима људи, нарочито жена које стално мисле на своју „линију". Сваке вечери и јутра, без по муке, оне ће овако моћи да контролишу своју тежину. Уз кревет се продаје и упутство за мршављење. Међутим, ови кревети нису изазвали очекивано интересовање. Људи, вероватно, ипак, првенствено желе психички мир.

ТЕШКО ПОГОДИЛО...

Фабриканти обуће Западне Немачке жалили су се на општем састанку, одржаном прошле недеље у Минхену, на чињеницу да је у 1958 години, два милиона немачких туриста купило обућу у Италији. Ово је веома тешко погодило, кажу они, западнонемачку индустрију обуће.

ДА ЛИ ЋЕ СЕ НАЈЗАД ОСТВАРИТИ ТУНЕЛ ИСПОД ЛАМАНША

Идеја о пробијању железничког тунела испод Ламанша није нова. Још за време владавине Наполеона почели су да се воде први преговори о његовом пробијању. Међутим, пројект је одбио Британски парламент 1883 године.

Напуштен пре више од пола века овај пројект постао је опет актуелан. Технички проблеми које треба решити, знатно су мањи сада него раније, јер електричним возовима неће бити потребно проветравање, а аутомобили ће пролазити кроз тунел у специјалним вагонима. У јулу 1957 године дато је ово питање групи британских и француских стручњака на детаљно проучавање. Сада је већ у току стварање пројекта али ће то трајати још две године. Пробе које су досад извршене потврђују оно што је установљено још 1875 године: не постоји никаква геолошка препрека за израду овог тунела.

Да ли ће доћи и до остварења ове давнашње замисли, после готовог пројекта, тешко је знати. Увек се може наћи нека струја која ће се супротставити изградњи као што се већ дешавало деценијама, без обзира на велике користи од повезивања Европе са Британским Острвима сувим путем.

И ЗА ТО МАШИНА

У Великој Британији се све више употребљава једна нова и необична машина: машина за черупање ћурки. Помоћу ње, за свега један минут и 48 секунди, може да се скине све перје са једне ћурке, што значи 3.000 до 6.000 пераца у минуту. За ово је досад било потребно 12 минута и 30 секунди.

ПОЖРТВОВАНА МАЈКА

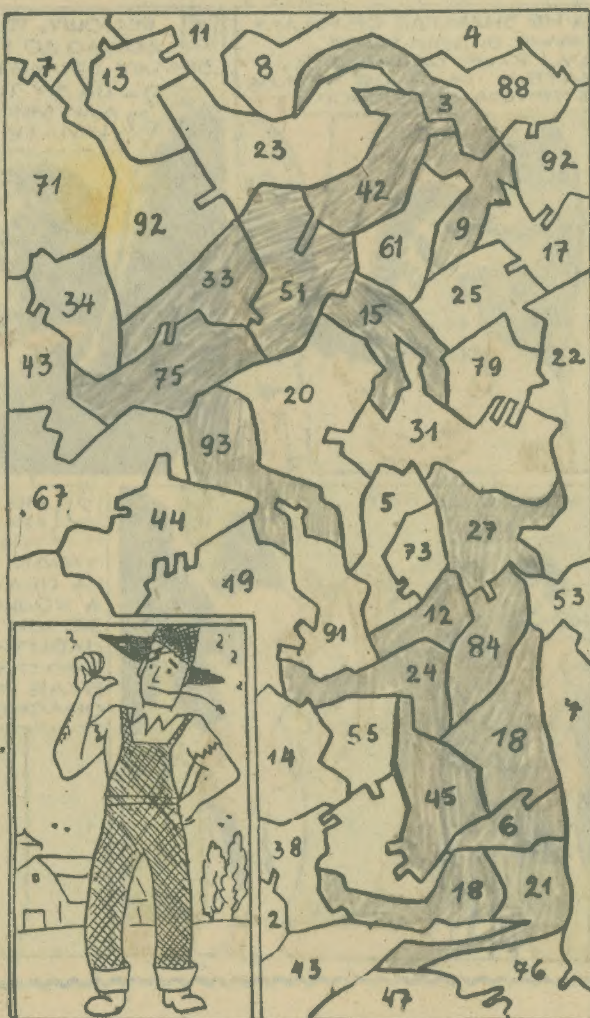
Пјер и његов пријатељ су се враћали кући пошто је шумски пожар био угашен. Лопате и секире висиле су им о рамену. Одједном, они се тргоше — пред њима се створи један велики јелен. Изгледало им је у први мах да се провлачи између дрвећа да би стигао до потока. Али, не... ишао је право према њима. Када им се приближио нагло је стао и почео ногом да гребе земљу. Хтео је да привуче њихову пажњу — да им нешто каже. Начинио је полукруг и пошао је натраг. Они су га пратили погледом. Када је почео да се пење уз брежуљак застао је да види шта је са њима. Међутим они су продужили свој пут. Поново је онда дојурио пред њих и препречио им пут. Очигледно, тражио је да пођу с њим.

И послушали су га. Одвео их је до једне рупе на брежуљку. Када су стигли до ње остали су изненађени. Животиња их је одвела до места заиста узбудљиве трагедије: два потпуно нејака ланета лежала су изгорела на земљи. Али још страшније је изгледала кошута. Љубав мајке ју је задржала поред нејаких малишана. Ноге су јој се пушиле... Гасио се живот једне мајке која није могла да остави младунце и побегне испред ветра, ватре и дима.

БУБРЕГЕ ТРЕБА ЧУВАТИ

Крвоток у бубрегу је нарочито активан. Према тврђењу научника целокупна количина крви у телу човека прође кроз бубреге за пет минута, што значи 4 до 5 литара. Тако за 24 сата прође око 500—700 литара крви, већ према количини коју човек у свом организму има.

ДЕДИНЕ ВЕШТИНЕ

Изгубљене животиње

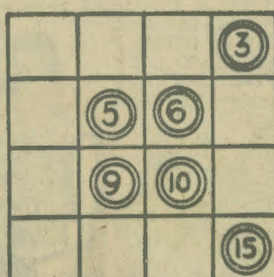
Овај човек се нашао на муци јер су му се изгубиле неке животиње. Хајде, помозите му их да их пронађе.

Да бисте у томе успели, узмите оловку у боји и обојите она поља на слици, која су обележена бројевима дељивим са три.

Рећи ћемо вам још да обе изгубљене животиње дају млеко.

Недостају цифре

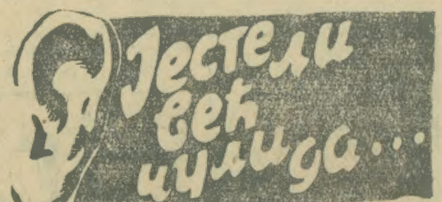
Шест цифара између 1 и 16 су постављене у шест квадрата од расположивих 16. На који начин треба да распоредите у празне квадрате

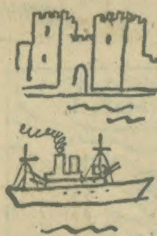
још других 9 цифара и 0, па би и хоризонтално, и вертикално и дијагонално збир био 30?

Ако не знате, помоћи ћемо вам:

I ред: 0, 14, 13, 3; II ред: 11, 5, 6, 8; III ред: 7, 9, 10, 4; IV ред: 12, 2, 1, 15.

... оклопни бродови употребљени су први пут 1855 године, у Кримском рату, приликом напада

на тврђаву која је бранила прилаз ушћу Дњепра. То су били француски дрвени бродови заштићени гвозденим плочама дебелим 350 милиметара.

... вештачки лед први пут је произведен 1910 године, и то помоћу ваздушне пумпе.

... у азиским степама вукове лове помоћу нарочито обучених орлова. Један такав орао вреди при трампи као две камиле.

... чун направљен из једног комада дрвета назива се у нашем народу копаница.

... прве вагоне за спавање на железницама у Европи увео је 1873 бриселски инжењер Жорж Нажелмакер, после повратка из Америке, где је видео такве вагоне.

... иницијале СКЗ на књигама српске књижевне задруге нацртао је песник Јован Јовановић Змај, један од њених оснивача и члан прве управе.

... од свих вулкана највећи кратер има вулкан Асо, на јапанском острву Кију Шију: дуг је 23 и широк 14 километара, а дубок 500 метара.

... према једном египатском закону било је забрањено узети зајам без давања у залог мумије свог оца.

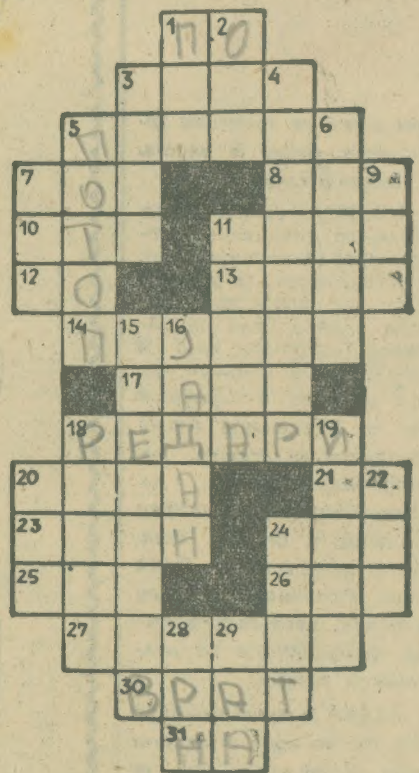
... циркуске, дресиране животиње обично живе дуже од животиња исте врсте на слободи.

... за једну слику Александра Македонског сликару Апелу било је плаћено 524 килограма злата.

Водоравно: 1) река у Италији; 3) чињеница; 5) гоњење, прогоњење; 7) део пристаништа; 8) конопац; 10) грчко слово; 11) збир страна геометриске слике; 12 нота; 13) мушко име; 14) триумф; 17) држава у Јуж. Америци; 18) дежурни у разреду; 20) женско име; 21) египатска богиња правде; 23) град у Трансјорданији; 24) енглеска титула; 25) страно мушко име; 26) свеза; 27) ваздухопловни конструктор који је са Амундзеном прелетео Северни пол; 30) део тела; 31) предлог.

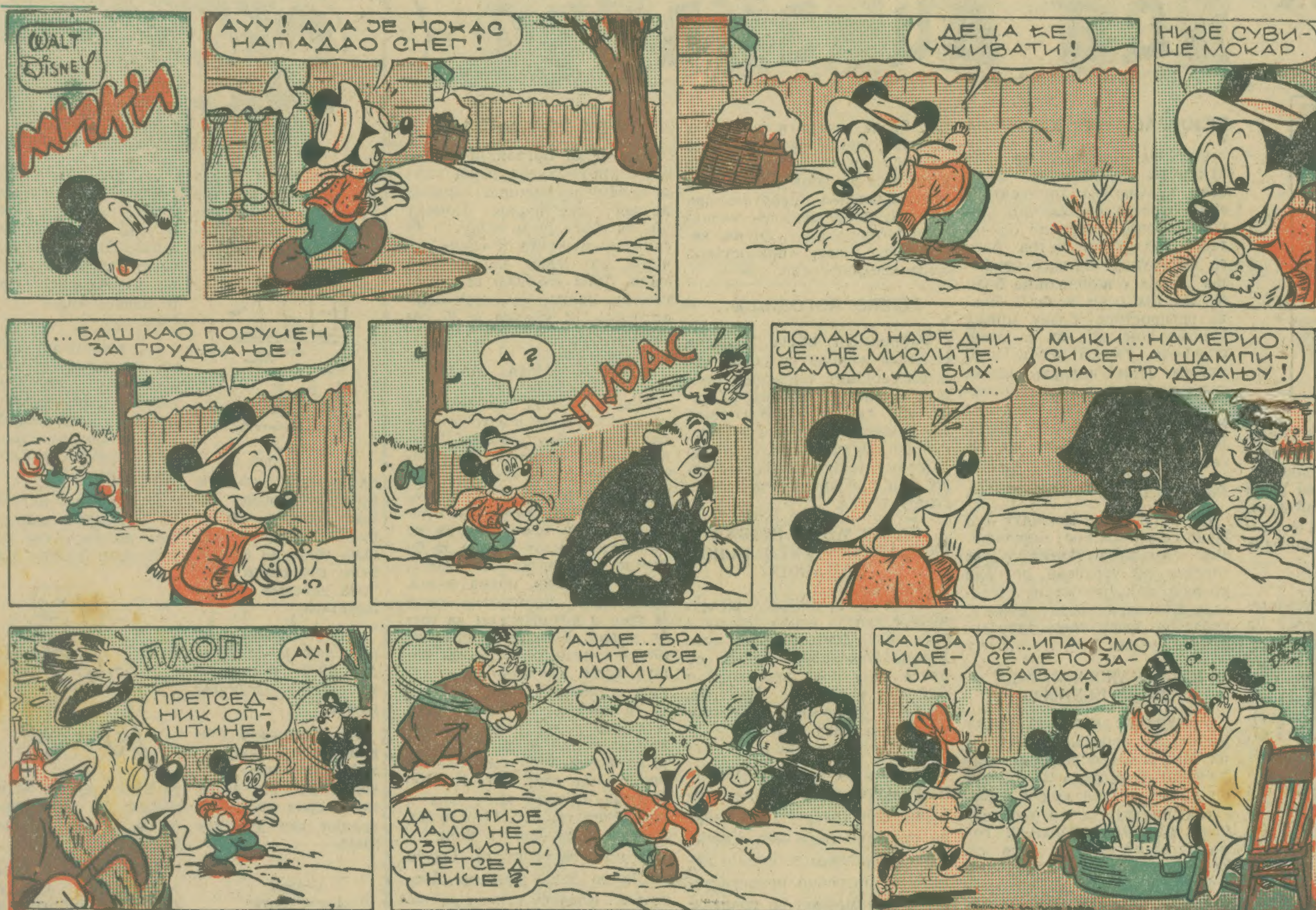
Усправно: 1) шаховски израз; 2) стара мера за тежину (множ.); 3) туљан; 4) опера од Верди-ја; 5) поплава; 6) разлика између номиналне и курсне вредности новца; 7) стар човек; 9) женско име; 11) музичка драма; 15) хирург; 16) јадан, жалостан; 18) немачки математичар из 19 века (Бернхард); 19) полупаразитска биљка; 20) аутор дела „Чаробни брег"; 22) мера за површину (множина); 24) тестера; 28) место где пада вода код водопада; 29) летовалиште у Истри.

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

Водоравно: 1) ај; 3) Глук; 5) „Пролом"; 7) бол; 8) Лир; 10) нко; 11) пора; 12) ко; 13) Ерос; 14) слагач; 17) Арад; 18) Амазон; 20) слаб; 21) Об; 23) Вера; 24) сто; 25) акт; 26) Лаб; 27) „Сингер"; 30) Нант; 31) ру.

Усправно: 1) ало; 2) јул; 3) грло; 4) Колорадо; 5) покос; 6) Мироч; 7) бик; 9) Рас; 11) Пегаз; 15) Ламартин; 16) араба; 18) Алекс; 19) нотар; 20) ова; 22) боб; 24) слет; 28) нар; 29) гну.

ЧЛАН ДРУШТВА ЗА ЗАШТИТУ ЖИВОТИЊА

— Зашто тучете тога пса толико? — упитао Мики Пају.

— Како да га не тучем, — одговори Паја. Пре неколико тренутака поцепао ми је чланску карту друштва за заштиту животиња.

ШИЉА ЈАЧИ ОД ХРОМОГ ДАБЕ

Између Шиље и Хромог Дабе дошло је до свађе.

— Знај, рече Шиља, да сам ја већ излемао и веће и јаче од тебе, иако гов дана нисам ни доручковао!

— Хајде, покажи колики си јунак, — рече Хроми Даба спреман за борбу.

— Е, не могу, — одговори Шиља. Данас сам већ доручковао.

ПИТАЊА И ОДГОВОРИ

Шта је машанцика?

Која су главна дела вајара Фидије?

Шта је влака?

ОДГОВОР:

МАШАНЦИКА је врста јабуке. Јако је распрострањена у Словенији и осталим северним крајевима Југославије. Веома је укусна, а сазрева у зиму.

ФИДИЈА грчки вајар један од главних претставника класичног вајарства, живео је у петом веку пре наше ере. Његова главна дела су: Атина Партенос, која је израђена од слонове кости и злата а налазила се у Партенону, Атина Промахос (у бронзи) на атинском Акропољу, Атина Лемнија, на острву Лемносу и фигура бога Зевса на престолу у Олимпији. Оригинали се нису очували, него само копије, репродукције на новцима и отисци.

ВЛАКА је примитиван шумски пут по коме се извлачи дрво на тај начин што се предњи део натовари на два точка, а други се вуче по земљи.

БАШ ЧЕЛИК

Одговорни уредник Стојиљко Стојиљковић, Београд, Македонска 31 — Издаје и штампа „Политика" штампарско-издавачко предузеће Београд Македонска 31. — Тек. рач. број 101-707/1-82. Поштански фах 124. — Претплата за нашу земљу: годишња 900, полугодишња 450; за иностранство: годишња 1.200 полугодишња 600 динара. — Рукописи се не враћају.